

Xenie Káva
Anastasiia Shevchenko

ČESKÝ JAZYK PRO ZDRAVOTNICKÉ PRACOVNÍKY

A2 – 1. DÍL

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky A2 – 1. díl

Autoři: Xenie Káva, Anastasiia Shevchenko

Obálka, grafický návrh a zpracování: Anna-Marie Neduhová

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

Ruská 2412/85

100 00 Praha 10

www.ipvz.cz

Počet stran: 116

Vydání první

V Praze roku 2023

Všechna práva vyhrazena. Bez předchozího písemného souhlasu vydavatele je zakázáno jakékoliv další rozmnožování, přetištění či další šíření obsahu této publikace nebo jakékoliv její části, a to včetně kopírování, skenování či převádění do elektronické podoby a uchovávání v jakýchkoliv firemních či soukromých sítích a databázích.

© Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2023

ISBN: 978-80-87023-66-2 (online)

ISBN: 9978-80-87023-65-5 (print)

PŘEHLED LEKCÍ

Lekce 1

RODINNÁ ANAMNÉZA	7
Čtení s porozuměním	8
Gramatika	9
• Slova přejatá z cizího jazyka	9
Cvičení	11
Komunikace	12
Poslechové cvičení	13

Lekce 2

CHOROBOPIS	16
Poslechové cvičení	18
Komunikace	19
Výslovnost	19

Lekce 3

ŽIVOTNÍ STYL	21
Čtení s porozuměním	22
Gramatika	23
• Imperfektivní a perfektivní slovesa s koncovkou -nout, -jmout	24
• Podmiňovací způsob	24
Komunikace	27
Výslovnost	29

Lekce 4

HOSPITALIZACE	33
Čtení s porozuměním	33
Gramatika	35
• Minulý čas	35
• Kondicionál I. typu	36
Komunikace	38
Poslechová cvičení	36
Výslovnost	38

Lekce 5	
PÉČE O ZDRAVÍ	43
Gramatika	44
• Akuzativ	44
• Kondicionál II. a III. typu	46
Komunikace	48
Lekce 6	
SYMPTOMY NEMOCI	50
Čtení s porozuměním	54
Gramatika	55
• Genitiv	55
Výslovnost	57
Lekce 7	
NYNĚJŠÍ ONEMOCNĚNÍ	59
Čtení s porozuměním	61
Gramatika	62
• Datum a řadové číslovky	56
Lekce 8	
FYZIKÁLNÍ VYŠETŘENÍ	66
Čtení s porozuměním	68
Gramatika	69
Poslechové cvičení	72
Výslovnost	74
Lekce 9	
BOLEST	66
Čtení s porozuměním	77
Gramatika	78
Komunikace	80
Výslovnost	81
Poslechové cvičení	84
Lekce 10	
OČKOVÁNÍ	86
Čtení s porozuměním	87
Gramatika	88
Komunikace	91

PŘEDMLUVA

Učebnice českého jazyka pro zdravotnické pracovníky I. díl je první učebnicí z plánované řady učebnic pro zdravotnické pracovníky vytvořená pod hlavičkou IPVZ ve spolupráci s fondem UNICEF.

Studijní materiál vychází z předpokladu, že uživatelé již ovládají základní znalosti jazyka a chtějí si své znalosti prohloubit. Důležité mluvnické jevy této úrovně jsou uživatelům podány v souhrnných celcích a jejich výklad se bude v navazujících dílech prohlubovat.

Učebnice se zaměřuje především na terminologii a situace, které jsou typické pro zdravotnické prostředí tak, aby uživatelé postupem času odstranili své komunikační bariéry.

Tento studijní materiál je vhodný nejen do různých typů kurzů českého jazyka pro cizince, ale uživatelé jej mohou využít také k samostudiu. Součástí učebnice je Klíč, který obsahuje odpovědi zejména k poslechovým a doplňovacím cvičením. Na konci učebnice je také zařazen slovníček k 6. a 9. lekci.

Studijní materiál cílí na nácvik 3 základních jazykových dovedností:

Čtení s porozuměním – Uživatel by měl rozumět hlavní myšlenke textu a zapamatovat si důležité informace.

Poslechová cvičení – Poslech je jedna z hlavních komunikačních dovedností, a proto jsou v učebnici zpracovány nejen poslechové dialogy, ale také jsou zde uvedeny odkazy na interaktivní úkoly.

Komunikace (ústní projev) – Cvičení jsou koncipována tak, aby byli uživatelé motivováni zapojovat se do hovoru a sami byli nuceni přemýšlet a vytvářet dialogy. V této souvislosti tvoří významnou část i výslovnostní cvičení. Jestliže má být uživatelův projev srozumitelný a bezchybný, bohužel si uživatel nevystačí pouze s výbornou znalostí výrazů a užitím správné české struktury, nezbytností je i správná výslovnost.

Struktura učebnice

Učebnice sestává z 10 lekcí, kdy texty a cvičení jsou z velké části zaměřeny výhradně na zdravotnické prostředí a používání odborných zkratek a termínů.

Jednotlivé lekce jsou rozděleny do níže uvedených sekcí:

 Čtení s porozuměním

 Gramatika

 Poslechové cvičení

 Komunikace

 Výslovnost

Pokud kapitola obsahuje pouze jedno cvičení z dané sekce, vlevo u cvičení je písmenem označena sekce, ke které cvičení patří.

Zkratky

 Zapište si

 Pravidla – gramatika

 Příklady – gramatika

 Příklady – cvičení

 Důležité zkratky

 Cvičení

 Poslechněte si

 Vyslovujte

 Správné odpovědi v klíči

RODINNÁ ANAMNÉZA

Rodinná anamnéza je nedílnou součástí anamnézy, v rámci které zjistíme informace týkající se pravděpodobné genetické náchylnosti pacienta k různým nemocem. Tyto údaje se mohou stát cenným vodítkem v léčbě a včasné prevenci řady vážných onemocnění. Rodinná anamnéza není rovnocenná pro všechny obory medicíny, ale jsou pracoviště, jako například **centrum** klinické genetiky, pro které je to naprosto zásadní **kritérium** pro adekvátní zhodnocení prognózy vývoje onemocnění.

Při odběru rodinné anamnézy pátráme po chorobách s familiárním výskytem, a proto nás zajímají zejména pokrevní příbuzní pacienta. Cíleně se ptáme na výskyt v rodině takových onemocnění jako **diabetes**, srdeční patologie (hypertenze, ischemická choroba srdeční, infarkt myokardu, cévní mozková příhoda), zda někdo z rodiny má duševní onemocnění, autoimunitní, onkologické nemoci nebo jiné dědičné choroby. Nejčastěji se v České republice setkáváme se zhoubnými nádory orgánů: kůže, plíce, prsa, **uterus** (děloha), prostata, **kolorektum**, a proto se na nádorová onemocnění těchto orgánů cíleně ptáme.

Důležité jsou údaje o věku úmrtí rodičů a prarodičů a příčinách jejich smrti. Ptáme se také na děti našeho pacienta – jejich počet, věk a zdravotní stav. Ovšem v rámci rodinné anamnézy pro nás nejsou příliš zajímavé takové informace jako například přesné **datum** narození a smrti příbuzných, špatný **vizus** starších rodinných příslušníků, **tinnitus** pradědečka z matčiny strany, zvýšený **traumatismus** hyperaktivních dětí a následná péče o jejich **traumata**.

Do dokumentace obvykle údaje o rodinné anamnéze zaznamenáváme krátce, například:

„matka – hypertenze, diabetes mellitus II, otec – smrt v 78 na cévní mozkovou příhodu“ nebo „matka HT, DM II, otec – exitus v 78, CMP“.

Může se stát, že pacient buď neví, zda někdo z jeho příbuzných trpí nějakým závažným onemocněním, nepamatuje si to, nebo není v kontaktu se svou rodinou. V takovém případě do dokumentace zapíšeme slovo *„neguje/neg.“*, nebo stačí zapsat číslici *0*.

1.1 Přečtěte si text a svými slovy stručně popište jeho obsah.

1.2 Spojte výrazy a dejte adjektiva do příslušného tvaru: ⚡

☞ závažný – nemoc = závažná nemoc

A	B	POZNÁMKY
1. rodinný	A. příbuzní	
2. duševní	B. náchylnosti	
3. familiární	C. příslušník	
4. zvýšený	D. genetika	
5. zásadní	E. onemocnění	
6. genetický	F. traumatismus	
7. pokrevní	G. výskyt	
8. rodinný	H. kritérium	
9. klinický	I. anamnéza	

1.3 Vysvětlete význam slov česky:

anamnéza	
náchylnosti	
familiární výskyt	
pokrevní příbuzní	
duševní onemocnění	
prarodiče	

• Slova přejatá z cizího jazyka

- Podstatná jména rodu mužského zakončená **-us**
- Podstatná jména rodu středního zakončená **-um, -ma**

2.1 Pracujte s textem Rodinná anamnéza.

Podtrhněte všechna slova v jednotném čísle, která končí na **-um /-us/-es/-ma** a určete jejich rod.

Mužský rod	
1	
2	
3	
4	
5	
6	

Střední rod	
1	
2	
3	
4	
5	
6	

Slova na **-um/-us** jsou latinského původu a v češtině zachovala stejný rod. Podstatná jména se sufixem **-um** jsou středního rodu, např. muzeum, podstatná jména se sufixem **-us** jsou mužského rodu, např. génius.

Při skloňování odstraníme sufix -um/-us	
Nominativ	datum
Genitiv	data
Dativ	datu
Akuzativ	datum
Lokál	datu
Instrumentál	datem

 symposium, antibiotikum,

 spasmolytikum, diuretikum,

 cytostatikum, kritérium,

 album, centrum, datum,

 fórum, maximum, minimum,

 sérum, spektrum,

 synonymum, vízum,

 médium

Génius	
Nominativ	génius
Genitiv	génia
Dativ	géniu/géniovi
Akuzativ	génia
Vokativ	génie!
Lokál	géniu/géniovi
Instrumentál	géniem

Spasmus/Diabetes	
Nominativ	spasmus/diabetes
Genitiv	spasmu/diabetu
Dativ	spasmu/diabetu
Akuzativ	spasmus/diabetes
Lokál	spasmu/diabetu
Instrumentál	spasmem/diabetem

autobus	bez autobusu
bonus	bez bonusu
cirkus	bez cirkusu
citrus	bez citrusu
humus	bez humusu
kaktus	bez kaktusu
korpus	bez korpusu
luxus	bez luxusu
opus	bez opusu
status	bez statusu

spasmus, virus, hermafroditismus, atavismus, tetanus, mechanismus, metabolismus, cyklus, Proteus, gluteus, polymorfismus, rytmus, optimismus, minimalismus, liberalismus, realismus, mýtus, diabetes, ascites

Trauma	
Nominativ	trauma
Genitiv	traumatu
Dativ	traumatu
Akuzativ	trauma
Lokál	traumatu
Instrumentál	traumatem

Podstatná jména se sufixem **-ma** jsou středního rodu a při skloňování se rozšiřují o sufix **-at**.

astma, trauma, aneurysma, plazma (ionizovaný plyn), sperma, stigma, schéma, téma, kóma, drama, paradigma, dilema, dogma, charisma, magma, melodrama, mikroklima, panorama

Slovo plazma (krevní složka) je ženského rodu a skloňuje se jako vzor žena.

CVIČENÍ

3.1 Doplňte ve správném tvaru: ⇄

- a) Kvůli (ascites) _____ vážil o 5 kilo více než před týdnem.
- b) Na přednášce se mluvilo o poruchách srdečního (rytmus) _____.
- c) Léčí se s (astma) _____ od dětství.
- d) Pacientka nemá alergii na žádné (antibiotikum) _____.
- e) Mimořádné očkování proti (tetanus) _____ se provádí při úrazech a velkém znečištění rány.
- f) Každoročně si 14. listopadu připomínáme Světový den (diabetes) _____.
- g) Operace (aneurysma) _____ břišní aorty trvala 6 hodin.
- h) První dávku tohoto (diuretikum) _____ pacient dostal dnes ráno.
- i) Nakazit se tímto (virus) _____ není vůbec tak jednoduché.
- j) Mnozí ho považovali za (génius) _____.

3.2 Tvořte věty. Dávejte pozor na slovosled. Slova dejte do správného tvaru: ⇄

☞ tato cesta / vést / do / centrum / klinická genetika – Tato cesta vede do centra klinické genetiky.

- a) Příště / muset (ty) / oznámit / to zásadní kritérium / .
- b) Už / udělat (min. čas, vy) / očkování / proti / tetanus / ?
- c) Jak / dlouho / být (bud. čas, on) / pacient / v / kóma / ?
- d) Kvůli / vrozený / diabetes / potřebovat (ona) / často / inzulin / .
- e) Co / dít se (ono) / s / krevní / plazma / po / odběr / ?

3.3 Použijte slovesa a tvořte věty. Dávejte pozor na užití pádů: ⇄

☞ vidím – rodinný příslušník = Vidím rodinného příslušníka.

všimnout si **starat se o** **patřit k** **záležet na** **souviset s**

rodinný příslušník	
důležitý orgán	
velký nádor	
pokrevní příbuzný	
zdravotní stav	
závažná nemoc	
rodinná anamnéza	
dědičná choroba	
negativní prognóza	
srdeční patologie	

4.1 Paní Šrámková vypráví doktorovi o zdravotních potížích svých dětí. Použijte slova z tabulky a popište obrázek:

cukrovka alergie na pyl adoptovaný zdravý veselý hravý

obr. 1

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

5.1 Poslechněte si rozhovor a doplňte chybějící slova: ↔

Doktor:	Paní Šrámková, můžu se zeptat na vaše rodiče? Jsou živí?
Pacientka:	Tatínek ještě žije, je mu 73 roků. Matka už bohužel zemřela.
Doktor:	Můžu se zeptat, na co zemřela vaše matka?
Pacientka:	Před dvaceti lety prodělala 1. _____ a zemřela měsíc po tom, jak se jí to stalo.
Doktor:	Léčí se váš otec s nějakou chorobou?
Pacientka:	Tatínek je sledován na gastroenterologii kvůli 2. _____. A poslední dobou má potíže se srdcem, mívá vyšší tlak a občas mu buší srdce. Už je kvůli tomu objednan na 3. _____ u kardiologa. Mají to v rodině, prarodiče z otcovy strany se taky léčili se srdcem, děda dokonce zemřel v šedesáti pěti na infarkt.
Doktor:	Máte nějaké 4. _____ ?
Pacientka:	Ano, mám bratra a 5. _____ .
Doktor:	Jsou zdraví?
Pacientka:	Sestra má astma, ale má ho pod kontrolou. Už dávno neměla žádné 6. _____. Bratr je sportovec a 7. _____ řeší se svým fyzioterapeutem problémy s klouby. Navíc si před čtyřmi měsíci během závodu zlomil ruku a teď pravidelně chodí za ortopedem.
Doktor:	Máte děti?
Pacientka:	Ano, mám tři syny.
Doktor:	Jak jsou staří? Jsou zdraví?
Pacientka:	Staršímu je 10 let, má cukrovku prvního typu. Ze začátku to s ním bylo náročné, ale teď to zvládáme dobře. Prostřednímu synovi je 7 let, je zdravý. Třetí dítě jsme s manželem 8. _____ před dvěma lety. Je alergický na pyl, na jaře má rýmu a svědí ho oči. Je sledován na alergologii. Jinak ho netrápí nic, je to veselý a hravý chlapeček.

5.2 Odpovězte na otázky:

- a) Na co zemřela maminka paní Šrámkové?
 - b) Proč má tatínek paní Šrámkové problémy se srdcem?
 - c) Jaké zdravotní problémy mají další příbuzní paní Šrámkové?
-

5.3 Vysvětlete níže uvedené výrazy:

žaludeční vřed	
prodělat mozkovou mrtvici	
furt řeší problémy s klouby	

5.4 Pracujte v páru:

☞ Je pravda, že...? – Ne, to není pravda, protože . . .

	Ano	Ne
Je pravda, že je starší syn paní Šrámkové zdravý?		
Je pravda, že tatínek paní Šrámkové má hypotenzi?		
Je pravda, že sestru paní Šrámkové často bolí v krku?		
Je pravda, že bratr paní Šrámkové má natažené vazy?		

RA	rodinná anamnéza
OA	osobní anamnéza
FA	farmakologická anamnéza
PA	pracovní anamnéza
SA	sociální anamnéza
SPA	sociálně pracovní anamnéza
GA	gynekologická anamnéza
AA	alergická anamnéza
NO	nynější onemocnění

1.1 Přečtěte si modelové chorobopisy. Všimněte si stručného zápisu informací do dokumentace.

Pacient Jiří Černý

RA:	otec se léčil pro psoriázu, matka zdravá, děti nemá
OA:	běžné dětské nemoci, s žádným celkovým onemocněním se neléčí, před 7 lety operace břicha – vnitřní zranění po bodnutí nožem
PA:	dělník ve stavebnictví
SA:	žije sám, t. č. na ubytovně, kouří 40 cigaret denně, alkohol: 3–4× týdně, chodí na pivo
FA:	pravidelně nebere žádné léky
AA:	neguje
NO:	Před 10 lety první projevy generalizované pustulózní psoriázy s artropatií a febriliemi v úvodu, hospitalizován na kožní klinice. V následujícím období stav dlouhodobě stabilizovaný. V průběhu posledních 10 let 2× hospitalizován na kožním odd. Pro zhoršení stavu – vždy obraz progredující chronické psoriázy bez symptomů pustulózy a artritidy – dle anamnézy terapie dehtem, kortikoidními externy, fototerapie s dobrým efektem. Během posledních 4 dnů akutní vzplanutí zánětlivých změn s erytémem a otokem v oblasti rukou a nohou, provokující moment není zřejmý, pacient přijat k léčbě při hospitalizaci. ¹

1. Ukázkové chorobopisy. MUNI: LF:VLPM071 Právní aspekty v medicíně [online]. 2016 [cit. 2023-01-15].

Dostupné z: https://is.muni.cz/el/med/podzim2016/VLPM071/um/66887330/66887644/Ukazkove_chorobopisy.htmhttp://new.propedeutika.cz/

Pacient Petr Novotný

Přijat na Interní kliniku FN Motol dne 8. 1. 1999 v 23:50 hod. pro 3 hodiny trvající retrosternální bolest. Hospitalizace druhá, naposledy v červnu 1996.

RA:	Otec – zemřel v 63 letech na recidivu infarktu myokardu. (první IM v 55 letech), léčený hypertonik, DM II. typu na dietě. Matka – zemřela v 72 letech na generalizaci karcinomu mammy. 2 sestry – 65 a 68 let, žijí, jedna z nich trpí od 60 let DM II. typu, je léčena dietou. 2 děti – 35 a 38 let, zdravé.
SA:	Důchodce (starobní), žije s manželkou, byt ve 3. patře v domě s výtahem. Dříve zaměstnán jako elektrotechnik, spíše stresující zaměstnání.
FA:	NitroMack 1-1-0, Anopyrin 100 mg 1-0-0, Vasocardin 1/2-0-1/2, Enap 5 mg 1-0-1, Lipostat 20 mg 0-0-1.
AA:	Exantém po PNC
OA:	V dětství častější angíny.
Operace:	appendektomie v r. 1960, cholecystektomie v r. 1988 pro lithiázu.
Abusus:	kuřák 20 cigaret denně, kouřil od 20 do 59 let, kdy prodělal infarkt myokardu a od té doby nekouří. Káva 1x denně, alkohol jen příležitostně.
NO:	V den přijetí ve večerních hodinách (22:00 hod.) se v souvislosti s rozčilením objevila klidová, intenzivní, tlaková retrosternální bolest, pro kterou nemohl spát, s iradiací do krku a levé horní končetiny provázenou celkovou nevolností, nauzeou. Postupně si aplikoval 2 tablety Nitroglycerinu pod jazyk, které mu nepřinesly úlevu. Na základě doporučení rychlé záchranné služby byl přijat na koronární jednotku ve 23:30 hod. Intenzivní bolest přetrvávala až do přijetí. ²

2. Ukázkové chorobopisy. MUNI: LF:VLPM071 Právní aspekty v medicíně [online]. 2016 [cit. 2023-01-15].

Dostupné z: https://is.muni.cz/el/med/podzim2016/VLPM071/um/66887330/66887644/Ukazkove_chorobopisy.htmhttp://new.propedeutika.cz/

1.2 Přiřadte: →

A	B
a.i.1. Abusus	A. ICHS – 1998 IM spodní stěny, dle ECHO 6/2018 – systolická funkce LK (EF 65 %), lehká Mi regurgitace
a.i.2. RA	B. kouří 20 cigaret denně od roku 1982, alkohol: cca 2 piva denně, drogy neguje
a.i.3. GA	C. SD, dříve učitelka na základní škole, vdova, žije sama ve 3. patře s výtahem
a.i.4. OA	D. Concor 5 mg tbl 1-0-0, Warfarin vysazen od 1. 2.
a.i.5. NO	E. otec + v 62 letech na IM, měl DM II. typu, matka nar. 1950, má art. hypertenzi, 2 dcery 2010 a 2012, zdravé
a.i.6. AA	F. pacientka přijata pro náhle vzniklou dušnost a následnou krátkodobou ztrátu vědomí, přivezena RZP atd.
a.i.7. SPA	G. menopauza od 54 let, 3 porody, poslední kontrola vč. mammografie 7/2018
a.i.8. FA	H. jahody – kopřivka, PNC – generalizovaný exantém

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

2.1 Poslechněte si dialog ze cv. 5.1 (lekce 1) ještě jednou a stručně sepište rodinnou anamnézu paní Šrámkové.

3.1 Pracujte ve dvojicích (lékař a pacient). Vyberte si jedno z následujících témat a vytvořte vlastní dialog:

- Pacient se chystá na operaci kloubu. Zeptejte se ho na rodinnou anamnézu.
- Odeberte rodinnou anamnézu u pacienta s familiární hypercholesterolémií.
- U sestry paní Z. byl diagnostikován zhoubný nádor prsu. Jako lékař genetické poradny v rámci depistáže máte odebrat rodinnou anamnézu od paní X.

 VÝSLOVNOST

4.1 Poslechněte si jazykolamy a pětkrát zopakujte:

*Čistý s čistou čistili činčilový čepec.
Jen jeden den bez beden.*

4.2 Čtete nahlas:

*Od rána až do noci
lékař léčí nemoci.
Horečka či nemoc jiná
– na všechno je medicína.
Vyrážka či silný kašel?
Na to všechno by lék našel.
Poslechněte srdíčko,
vyšetřete oči,
na palci mám bebíčko,
hlava se mi točí.
V zádech mi loupá,
horečka stoupá
– po celou noc, svědil mě nos,
pane doktore, prosím o pomoc.⁴*

Přízvuk

- V češtině je přízvuk vázaný na první slabiku.
- Pokud před slovem máme prepozici, přízvuk se přesouvá na prepozici.
- V případě spojení několika jednoslabičných slov se přízvuk může přemísťovat podle významu.

4. POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. Veršovaná encyklopedie: pro děti od 4 let. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-598-1.

ŽIVOTNÍ STYL

Představíme si, jak vypadá život většiny současných lidí: sedavé zaměstnání u počítače, fofry, deadlines a s tím související stres a únava, nedodržení režimu bdění a spánku, svačiny v rychlém občerstvení místo kvalitního stravování, nedostatek pohybu, zlovyky.

K tomu se přidává znečištěné ovzduší, nadměrný hluk velkoměsta, expozice světla i v noci. Jsou to nežádoucí účinky rozvoje civilizace a příčina zvýšené incidence, tzv. civilizačních chorob a nemocí z blahobytu.

Co se mezi tyto choroby řadí? Jsou to různá metabolická a zánětlivá onemocnění, obezita, cukrovka, deprese, únavový syndrom, Alzheimerova a Parkinsonova choroba, zhoubné nádory, zvýšená hladina cholesterolu, angina pectoris, infarkt myokardu a jeden z největších strašáků moderní doby – ateroskleróza, která může postihnout i mladé lidi bez genetické predispozice.

Ateroskleróza neboli kornatění tepen může postihnout kteroukoliv arterii, ale nejčastější je degenerativní onemocnění cév, při kterém dochází k ukládání aterogenních látek zejména lipidů (tuků) ve stěně tepny. Na takto změněném povrchu arterie se snadno zachytávají aterogenní látky, které se přenášejí krví, dochází k vytvoření, tzv. tukových proužků. Spojením takových proužků vznikají ateromy, které mohou zužovat průsvit arterie. Pokud se aterosklerotický plát poškodí, vznikne vhodný terén pro vytvoření nasedajícího trombu (krevní sraženiny), který cévu úplně uzavře, což může dopadnout velmi špatně.

V počátečních stádiích si člověk ani nemusí všimnout varovných příznaků aterosklerózy. Samozřejmě jsou rizikové faktory pro vývoj aterosklerózy, které nejsme schopni ovlivnit, například: věk, pohlaví, genetická predispozice. Ale významnější v boji proti ateroskleróze jsou faktory ovlivnitelné. Léčba by se měla vždy zahajovat režimovým opatřením, úpravou životního stylu. Dotyčný by měl přestat kouřit a jen střídmě konzumovat alkohol. Obézní pacienti by měli zhubnout. Je nezbytná úprava jídelníčku, kdy je třeba se vyhnout tučným a smaženým jídlům a potravinám s vysokým obsahem živočišných tuků. Denní příjem cholesterolu by neměl přesáhnout více než 300 mg. Velice důležitá je fyzická aktivita.

Světová zdravotnická organizace (WHO) doporučuje pro dospělé pohyb minimálně 30 minut střední intenzity 5x týdně, nebo alespoň 20–25 minut pohybové aktivity vysoké intenzity 3x týdně. Lepších výsledků lze dosáhnout pomocí úpravy režimu spánku a vyhýbání se stresu. Samozřejmě častokrát pouhá úprava životního stylu nestačí a musíme sáhnout po hypolipidemicích a jiných lécích. V těch nejtěžších případech už musí zasáhnout chirurgové.

Této a mnoha jiným chorobám se dá předejít úpravou životního stylu. Nejdůležitější věc, kterou by měl člověk udělat je: rozhodnout se pro zdravější život.

1.1 Odpovězte na otázky:

- a) Jaké známe civilizační nemoci a jaké jsou rizikové faktory jejich vzniku?
 - b) Jak se staráte o své zdraví?
 - c) Co je nadváha (obezita)?
 - d) Co byste doporučili pro dodržení zdravého životního stylu?
 - e) Znáte doporučení WHO pro pohybovou aktivitu?
-

1.2 Označte chybná tvrzení: ⇄

	Ano	Ne
Ateroskleróza může vzniknout v jakékoliv věkové skupině.		
Příčinou vzniku aterosklerózy je jenom velký stres.		
Obézní pacienti se ateroskleróze nevyhnou žádným způsobem.		
Dostatečný fyzický pohyb pro dospělé je cca 30 minut denně.		
Tromby mohou cévy úplně uzavřít.		
Ateroskleróza se řeší výhradně farmakologicky.		

Vysvětlivky: cca = cirka = přibližně

- Imperfektivní a perfektivní slovesa s koncovkou -nout, -jmout
- Podmiňovací způsob

2.1 Vyhledejte v textu slovesa s koncovkou -nout, která odpovídají popisu: ⇄

Sloveso	Význam
	uvést do špatného stavu
	zachovat se tak, aby nenastal určitý děj
	vzít rukou; uchýlit se k něčemu
	prostřednictvím smyslů zejména zraku, začít vědět o existenci někoho nebo něčeho
	vybrat jednu z možností; odhodlat se, odvážit se
	dospět k závěru (s nějakým výsledkem); skončit pohyb pádem
	ovlivnit nějaký proces svou akcí či působením
	překročit limit; převýšit
	ztratit na váze

Imperfektivní a perfektivní slovesa, která mají koncovky -nout, -jmout, se budou časovat stejně jako slovesa typu číst/plést (e-konjugace).

Zhubnout			
já	zhubnu	my	zhubneme
ty	zhubneš	vy	zhubnete
on/ona/to	zhubne	oni	zhubnou

Přijmout			
já	přijmu	my	přijmeme
ty	přijmeš	vy	přijmete
on/ona/to	přijme	oni	přijmou

2.2 Doplňte ve správném tvaru: ➔

- a) Kdy si (ty – vytisknout) _____ lékařskou zprávu?
- b) Když tu hořkou pilulku (ona – spolknout) _____, půjde dál silnější.
- c) Bez opakování na to nejspíše _____ (já – zapomenout).
- d) (Dopadnout) _____ to špatně, pokud se ta céva uzavře.
- e) Pozor! (to – spadnout) _____ ti to!
- f) Když (on – vytáhnout) _____ cigaretu, pak mu (páchnout) _____ z úst.
- g) Obézní pacienti (zhubnout) _____ při nařízení správné diety.
- h) Pane doktore, rádi (my – poslechnout si) _____ vaše rady.
- i) Rok od roku (ona – nestárnout) _____, dobře se stravuje a dodržuje pitný režim.
- j) Pokud úprava životního stylu nestačí – (my – sáhnout) _____ po hypolipidemicích.
- k) Vždy vás (oni – obejmout) _____ na uvítanou?
- l) Pokaždé (já – rozhodnout se) _____ na poslední chvíli.
- m) Myslím si, že ho (oni – přijmout) _____ na oddělení gastroenterologie.
- n) Jeho denní příjem cholesterolu určitě (on – přesáhnout) _____ 300 mg, pokud se bude stravovat podobným způsobem.
- o) Jestli v době smrti není dostatek adenosintrifosfátu, svaly (stáhnout se) _____ a ihned (ztuhnout) _____.

Vysvětlivky: spolknout hořkou pilulku – snést něco nepříjemného

2.3 Najděte a opravte gramatické chyby v textu. Pozor, některé věty mohou být správně. ➔

- ☞ Studie ukázaly, že osoby, které **se nevyhnou** fyzické aktivitě, mají méně zánětlivých biomarkerů než lidé, kteří nemají pravidelnou fyzickou námahu. Pravidelný pohyb také pomáhá oddálit dysregulaci imunitního systému, která postupně přirozeně přichází se stárnutím organismu. – **se nevyhýbají**

Endokrinní systém během časně fáze spánku podporuje zahájení imunitní odpovědi, která nakonec vytváří dlouhotrvající imunitní vzpomínky. Zkrácení doby spánku a případná doprovodná stresová reakce může dopadat tak, že vznikají zánětlivé cytokiny, které se dají popsat i jako chronický zánět prvního stupně způsobující imunodeficienci. Díky studiím se vyvinula některá doporučení pro snížení stresu, například: příjemné emoce, které jsou vyvolány příjemnými podněty, pomohou dosahovat zvýšení sekrečního imunoglobulinu a snížení kortizolu ve slinách.

Přetížená játra nemusí zvládnout detoxikaci, což se může projevit příznaky jako dyspepsie (trávicí obtíže, které zahrnou mimo jiné pocit plnosti v břiše, nevolnost, zvracení, průjem, zácpu či plynatost), malátnost, bolesti hlavy, poruchy menstruační periody, bolesti kostí a svalů, ztuhlost. Játra postupně přestávají správně fungovat, tělo ovládnou toxiny a vše může vyústit v poškození a změny na jaterní tkáni a následnému onemocnění jater.⁵

5. KREMSA, Žaneta. Zdravý životní styl. In: Institut funkční medicíny a výživy: Blog: zdraví [online]. 21. 5. 2020 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://ifmv.cz/zdravy-zivotni-styl/>

Při tvoření minulého času u sloves se sufixem **-nout**, **-jmout** příponu **-l** přidáme ke kořenu slova, např. **spadnout – spadl**. Varianty s **-nu** se považují za hovorové, např.: **spadnout – spadnul**.

Podmiňovací způsob

- Podmiňovací způsob se mimo jiné používá ve zdvořilých žádostech, nebo když chceme někomu dát radu. Pro tyto účely používáme následující schéma:

*sloveso **mít** (v minulém čase) + **by** (v příslušném tvaru) + **sloveso** (v infinitivu)*

2.4 Poslechněte si a doplňte dialog ve cvičení 2.5. Následně zodpovězte otázku: **Co byste doporučil/a panu Černému? Použijte podmiňovací způsob.**

Měl byste držet dietu. Měla byste přestat kouřit. Měl bych jíst méně sladkostí. Měli bychom se více setkávat. Měl bys zavolat domů. Měla by přečíst tu knihu.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

2.5 Poslechněte si a doplňte chybějící slova v dialogu. Všimněte si použití podmíňovacího způsobu: ⇄

Doktor:	Dobrý den, pane Černý. Co vás přivádí?
Pacient:	Dobrý den, pane doktore. Cítím se čím dál hůř. Poslední dobou mě často bolí hlava, jsem pořád unavený a během posledního týdne mám strašnou 1. _____, což mě vystrašilo. Víím, že takto se projevuje 2. _____, tak jsem se rozhodl, že se radši nechám vyšetřit.
Doktor:	Je dobře, že jste přišel, pane Černý. Minule jsme se s vámi bavili o tom, že byste měl držet dietu, protože ta 3. _____ vašemu zdraví rozhodně neprospívá. Je možné, že máte vysoký krevní cukr, ale nejdříve vás pošlu na odběry a podíváme se, jak jste na tom 4. _____
Doktor:	Tak, pane Černý, už máme 5. _____ testů. Nerad to říkám, ale aktuální hodnoty jsou mnohem horší než ty předchozí.
Pacient:	To znamená, že mám cukrovku?
Doktor:	Není to ještě cukrovka, ale máte zvýšenou glykémii 6. _____. Hodnoty triglyceridů a cholesterolu se mi taky nelíbí. Ještě k tomu už dlouhodobě máte potíže s tlakem. Všem těm příznakům dohromady se říká metabolický syndrom a bojím se, že ho máte. Berete vůbec ty léky, které jsem vám 7. _____ ?
Pacient:	No, víte, pane doktore, ten tlak mě už moc netrápí, tak já na to občas zapomínám. Navíc jsem dobral poslední 8. _____ před týdnem a neměl jsem čas stavit se v lékárně pro další.
Doktor:	A co stravování?
Pacient:	Snažil jsem se držet dietu, kterou jste doporučil, ale vydržel jsem asi pár týdnů. 9. _____ jsem se vzdát toho, co vaří manželka, mám hrozně rád její kuchtění. Také jste říkal, že bych měl jíst méně sladkostí, ale to se prostě nedá. Navíc mám teď hodně problémů v práci a čokoláda je rozhodně lepším lékem na stres než dušená zelenina bez chuti nebo vařené kuřecí.
Doktor:	Dobře, a jak jste na tom s kouřením? Říkal jsem vám, že byste měl 10. _____, nebo aspoň kouřit méně.
Pacient:	Teď už kouřím méně, pane doktore. Dávám si cigó, jen když chodíme s kamarády na jedno – takže jenom 11. _____ v týdnu.
Doktor:	Dívejte, pane Černý, nebudu vám lhát, nejste teď v nejlepším stavu. Metabolický syndrom může vést k řadě zdravotních 12. _____, můžete se dokonce dopracovat i k 13. _____. Měl byste se dát dohromady a trochu na sobě zapracovat.

2.6 Řekněte, zda jsou tvrzení pravdivá, nebo nikoli: →

	Ano	Ne
Pacientův stav se zlepšil.		
Lékař nikdy předtím nemluvil s pacientem o stravování.		
Pacient je štíhlý.		
Lékař není spokojený s výsledky testů.		
Pacient pravidelně bere léky na tlak.		
Pacient jí často doma.		
Pacient má náročné zaměstnání.		
Pacient má rád kuřecí maso.		
Pacient přestal kouřit.		
Pacient prodělal cévní mozkovou příhodu.		

KOMUNIKACE

3.1 Použijte slova z tabulky a popište obrázek v minulém čase:

☞ Řidič dupl na brzdy.

dupnout **vypadnout** **uklouznout** **rozhodnout se** **kýchnout**

stisknout **mávnout** **kouknout** **dupnout (na brzdy)** **stopnout**

moknout **nastydnout**

obr. 6

3.2 Vyberte jednu postavu z obrázku a vyprávějte její příběh.

3.3 Přeložte věty do češtiny: →

- a) Могу я вам кое – что напомнить? У вас есть минутка?
- b) Если бы вчера вы не пили столько алкоголя, то сегодня у вас не болела бы голова и вы бы ничего не забыли.
- c) Потерпите, немного пощиплет.
- d) Лягте на спину, я сделаю вам укол.
- e) Он проглотил таблетку и кивнул головой.
- f) Они страдают насморком каждую весну из – за аллергии.
- g) Когда ранка подсохнет, повязку можно будет снять.
- h) Они утверждают, что достигли отличных результатов исследования (výzkum) в области здорового образа жизни.
- i) Все закончилось (dopadnout) хорошо, пациент выздоровел.
- j) Мне пришло в голову (napadnout), что его симптомы могут быть признаком действительно серьезного заболевания.

4.1 Vyberte jedno z následujících témat a napište text (100 slov):

- Volnočasové aktivity prospěšné zdraví.
- Jak se dá předejít civilizačním nemocem.
- Jakým chorobám pomáhá předejít rozvoj civilizace.

4.2 Řekněte, co znamenají tyto výrazy:

Vašemu zdraví to neprospívá. Jak jste na tom? Tlak mě už moc netrápí. Dobral jsem poslední balení. Chodíme s kamarády na jedno. Dopracovat se k mrtvici.

 VÝSLOVNOST

5.1 Poslechněte si úryvek z článku. Co můžete říct o české intonaci?

Intonace

- Správně nastavené dýchání je důležité pro tvorbu intonace.
- Výdechový proud je první podmínkou produkce řeči.
- Všechny hlásky se tvoří ve výdechovém proudu.
- Při čtení textu zkoušejte vyslovovat 2× až 3× věty na jeden nádech s vyrovnanou intenzitou.
- S klesajícím tlakem vzduchu klesá intenzita řeči. Řeč se stává monotónnější a mění se i barva hlasu. Při tomto způsobu dýchání může docházet ke zbytečné únavě hlasivek. Proto musíme dodržovat pravidla „dechové ekonomie“, tzn. udržovat vyrovnané množství vzduchu v plicích, používat krátké přídechy a pauzy.

5.2 Podívejte se na video lekci o české intonaci a vyplňte následující úkoly:

<https://youtu.be/JbaCwK8ioHI>

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

5.3 Poslechněte si cvičení. Doplňte za věty tečku, nebo otazník, pak přečtěte nahlas. ⇄

- a) Nemáte místa pro pacienty s onemocněním covid-19...
 - b) Osoby při překročení státní hranice nemusí ukazovat test...
 - c) Tobě neřekli o nových opatřeních...
 - d) Jaké jsou příznaky infekčního onemocnění...
 - e) Vyplývá to z webu MZČR...
 - f) Nic o výsledcích testů neslyšel ...
-

5.4 Opakujte pětkrát za sebou:

Šel pštros s pštrosicí a se třemi pštrosáčky do pštrosárny.

5.5 Poslechněte si říkanku na procvičení dýchání. Pak zkuste opakovat pomalu. Následně v přirozeném tempu na jeden nádech.

*Voře, voře Jan,
přiletělo k němu devět vran:
první praví: Dobře voře;
druhá praví: Nedobře voře;
třetí praví: Dobře voře;
čtvrtá praví: Nedobře voře;
pátá praví: Dobře voře;
šestá praví: Nedobře voře;
sedmá praví: Dobře voře;
vosmá praví: Nedobře voře;
devátá praví: Dobře voře Jan!⁷*

7. ERBEN, Karel Jaromír. Prostonárodní české písně a říkadla. Praha: Jaroslav Pospíšil, 1864.

**5.6 Uvedený text zkuste opakovat pomalu, a pak v přirozeném tempu. Dávejte pozor na udržování přízvu-
ku na první slabice a vyrovnanou intonaci.**

Nemocnice nemusí mít od května vyčleněná lůžka pro pacienty s onemocněním covid-19, mění se také pravidla hlášení nakažených. Ministerstvo zdravotnictví ČR zrušilo 13 opatření a vydalo novou vyhlášku. Vyplývá to z informací na webu Ministerstva zdravotnictví ČR. Resort od neděle ruší 13 dříve přijatých protikoronavirových mimořádných opatření. Některá ale dál pokračují ve vyhlášce o epidemiologické bdělosti pro onemocnění covid-19, která vyšla v pátek ve Sbírce zákonů. Končí také opatření, podle kterého musí osoby po překročení státní hranice strpět kontrolu příznaků infekčního onemocnění. Testovací místa také nebudou muset hlásit výsledky antigenních testů do Informačního systému infekčních nemocí (ISIN).

HOSPITALIZACE

Před pěti dny jsem pocítila bolest v pravém podbřišku. Myslela jsem, že to není nic vážného, navíc se mi nechtělo jet v noci na **pohotovost**. Ráno to bylo ještě horší a začala mi narůstat teplota. Zavolala jsem svému **praktikovi** a ten mi doporučil jet rovnou do nemocnice. Tak jsme s manželem jeli na chirurgickou ambulanci. V **nemocnici** se mě lékař ptal na tisíc věcí: jak se cítím, co jsem jedla, jak dlouho mě to trápí a ještě hromadu dalších dotazů. Na některé otázky jsem ani nebyla schopná odpovědět! Pak mi udělali odběr krve, rentgen a sono. Nakonec pan doktor řekl, že mě musí hospitalizovat a poslal mě na **oddělení**. Ukázalo se, že jsem měla zánět slepáku a ten stejný den jsem podstoupila operaci. Nikdy předtím jsem žádnou operaci neprodělala, a proto jsem se trochu bála. Ale dopadlo to dobře. Teď ležím na oddělení. Včera během ranní **vizity** se mě pan doktor jako obvykle zeptal na můj zdravotní stav, podíval se na pooperační ránu a prohmatal mi břicho. Řekla jsem mu, že už by mě měl propustit, jelikož se cítím dobře, na což pan doktor odpověděl: „Paní Krejčí, rozumím tomu, že se vám chce domů, ale měla byste ještě chvíli vydržet. Zítra vám uděláme kontrolní odběry a uvidíme, zda už můžete být propuštěna.“

Další den mi sestřička sdělila, že pan doktor už sepisuje **propouštěcí zprávu** a že mám odpoledne objednanou **sanitku**, která mě odveze domů. Před odjezdem se za mnou stavil lékař, dal mi předpis na nějaké léky a pověděl mi, jak se mám starat o pooperační ránu, jakou bych měla držet dietu a jaké mám brát léky. Bylo mi také řečeno, abych se dostavila na chirurgickou **ambulanci** 10. den po operaci na vytažení stehů, ale v případě jakýchkoli potíží se mám dostavit dříve.

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

1.1 Diskutujte:

- Vysvětlete česky význam slova hospitalizace.
- V jakých případech se volá záchranná služba ve vaší zemi?
- Byl/a jste někdy hospitalizován/a?

1.2 Odpovězte na otázky:

- Jaký problém měla paní Krejčí?
- Koho nejdříve kontaktovala? Na koho se musela obrátit?
- Odhadnete, na co se ptal pan doktor na chirurgické ambulanci? Zkuste vymyslet 10 otázek.
- Jakou operaci podstoupila paní Krejčí?
- Co pacientka dostala před propuštěním?

1.3 Spojte: ↔

A	B
1. ambulance	A. Vozidlo, které využívají zdravotničtí pracovníci k přepravě pacientů.
2. pohotovost	B. Dokument, který obsahuje informace o průběhu léčení, o provedené operaci, následném režimu, kontrolách apod.
3. praktický lékař ("praktik")	C. Lékař primární péče, který poskytuje základní léčebně preventivní péči. Synonymum obvodní lékař, hovorově – „obvodák“.
4. nemocnice	D. Specializovaná část nemocnice, například „Kardiologie“, „Jednotka intenzivní péče“, „Traumatologie“.
5. oddělení	E. Dokument, kterým lékař žádá lékárníka o vydání léčivého přípravku pacientovi (recept).
6. vizita	F. Oddělení nemocnice či polikliniky zajišťující ošetření akutních onemocnění a úrazů. Často zde bývají pacienti i přijímáni.
7. propouštěcí zpráva	G. Pracoviště, na které se můžete obrátit se zdravotním problémem mimo běžnou pracovní dobu.
8. předpis	H. Lékařské zdravotnické zařízení určené k léčení lidí (hovorově – špitál).
9. sanitka	I. Návštěva hospitalizovaného pacienta, kterou provádí lékař, sestra a ostatní členové zdravotnického personálu.

- Minulý čas
- Kondicionál I. typu

Minulý čas

- V minulém čase v 1. a 2. osobě singuláru i plurálu používáme pomocné sloveso **být** v příslušném tvaru.
- Sloveso **být** vždy dáváme na druhé místo ve větě.
- Zájmena se/si v minulém čase dáváme za pomocné sloveso **být**.

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	jsem	1. osoba (my)	jsme
2. osoba (ty)	jsi	2. osoba (vy)	jste
3. osoba (on/ona/ono)	-	3. osoba (oni/ony/ona)	-

Byla **jsem** za lékařem včera.
Za lékařem **jsem** byla včera.
Včera **jsem** byla za lékařem.

ALE

Oni byli v nemocnici před týdnem.
Ona tam nebyla už dlouho.

Ve tvaru **2. osoby singuláru** pomocné sloveso a zájmeno se/si mají zvláštní tvar.

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	jsem se/si	1. osoba (my)	jsme se/si
2. osoba (ty)	ses/sis	2. osoba (vy)	jsste se/si
3. osoba (on/ona/ono)	se/si	3. osoba (oni/ony/ona)	se/si

2.1 Najděte v textu slovesa použitá v minulém čase, určete osobu a číslo. →

Objednala **jsem se** na prohlídku k lékaři.
Včera **jsme se** objednali na prohlídku.
Už **ses** objednal na prohlídku k lékaři?
Oni se objednali na prohlídku ještě předevčirem.

• **Kondicionál I. typu**

V podmiňovacím způsobu (kondicionálu) se používá **sloveso v minulém čase** a zvláštní tvar slovesa **být**, který se časuje následujícím způsobem:

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	bych	1. osoba (my)	bychom
2. osoba (ty)	bys	2. osoba (vy)	byste
3. osoba (on/ona/ono)	by	3. osoba (oni/ony/ona)	by

Rádi **bychom** toho pacienta propustili,
ale musí ještě zůstat na oddělení.
Šel **bys** na vyšetření zítra odpoledne?
Chtěla **bych** ho poslat na rentgen.

U zvrtných sloves zájmeno se/si mění tvar slovesa **být** ve **2. osobě singuláru**.

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	bych se/si	1. osoba (my)	bychom se/si
2. osoba (ty)	by ses/sis	2. osoba (vy)	byste se/si
3. osoba (on/ona/ono)	by se/si	3. osoba (oni/ony/ona)	by se/si

On **by se** cítil lépe, kdyby dodržel dietu.
Nechal **by ses** vyšetřit tady na klinice?
Rádi **bychom se** vrátili dříve, ale operace
trvala až do 7 hodin večer.

2.2 Dejte z minulého času do podmiňovacího způsobu. →

☞ zavolala jsem – zavolala bych

myslel jsem

nechtělo se mu

podstoupil

cítila jsem se

nerozuměla

odpověděli jsme

staral se

dostali jste se

doporučil jsi

dopadlo

2.3 Použijte slova z předchozího cvičení a vytvořte věty v podmiňovacím způsobu.

☞ Staral by se o nemocnou babičku sám, ale raději to nechal na odbornících.

KOMUNIKACE

3.1 Pracujte v páru:

☞ Mohl/a bys/byste zavolat sanitku? Ano, mohl/a bych, ale...

odebrat anamnézu

provést vyšetření

zavolat na pohotovost

poprosit sestru o pomoc

předepsat léky

hospitalizovat pacienta

3.2 Podívejte se na obrázky a řekněte, co toho člověka trápí, příp. proč tu nemoc má. Co byste mu/jí doporučil/a?

☞ Člověk na prvním obrázku má škytavku. Možná se přejedl během večeře, nebo snědl něco pálivého. Doporučil/a bych zadržet dech, nebo se pomalu napít vody.

obr. 8

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

4.1 Poslechněte si dialog a doplňte slova. ↔

Doktor:	Pojďte dál, prosím.
Pacient:	Dobrý den, pane doktore.
Doktor:	Dobrý den, paní Krejčí. Posad'te se, prosím. Co vás přivádí?
Pacient:	Od včerejška mě bolí břicho, v noci se to zhoršilo, a navíc se zvýšila teplota.
Doktor:	Máte 1. _____?
Pacient:	Ano, trochu se mi zvedá 2. _____.
Doktor:	Jedla jste něco neobvyklého?
Pacient:	Ne, pane doktore. Jen to, co si dávám obvykle.
Doktor:	Dobře. Posad'te se, prosím, na lehátko, 3. _____ vás. Otevřete ústa a vyplázněte na mě jazyk. Řekněte Ááá.
Pacient:	Ááááá
Doktor:	Dobře, teď si, prosím, lehněte na lehátko a vyhrňte si tričko. Ukažte mi přesně, kde vás to bolí.
Pacient:	Teď je ta bolest silnější tady dole.
Doktor:	Prohmatám vám břicho, zkuste se uvolnit.
Pacient:	Au! Bolí to!
Doktor:	Vydržte, paní Krejčí, za chvíli jsme hotovi. Takže vám ještě uděláme 4. _____ a pošlu vás na rentgen. Sestro, odeberte, prosím, paní krev.
Pacient:	Pane doktore, je to slepák? Jedna moje kamarádka nedávno podstoupila operaci a prý měla na začátku úplně stejné potíže.
Doktor:	Je to možné, paní Krejčí, ale nejdříve se podíváme na 5. _____ vyšetření.

4.2 Poslechněte si dialog ještě jednou. Najděte v textu slova v imperativu a uveďte jejich infinitivy. ⇄

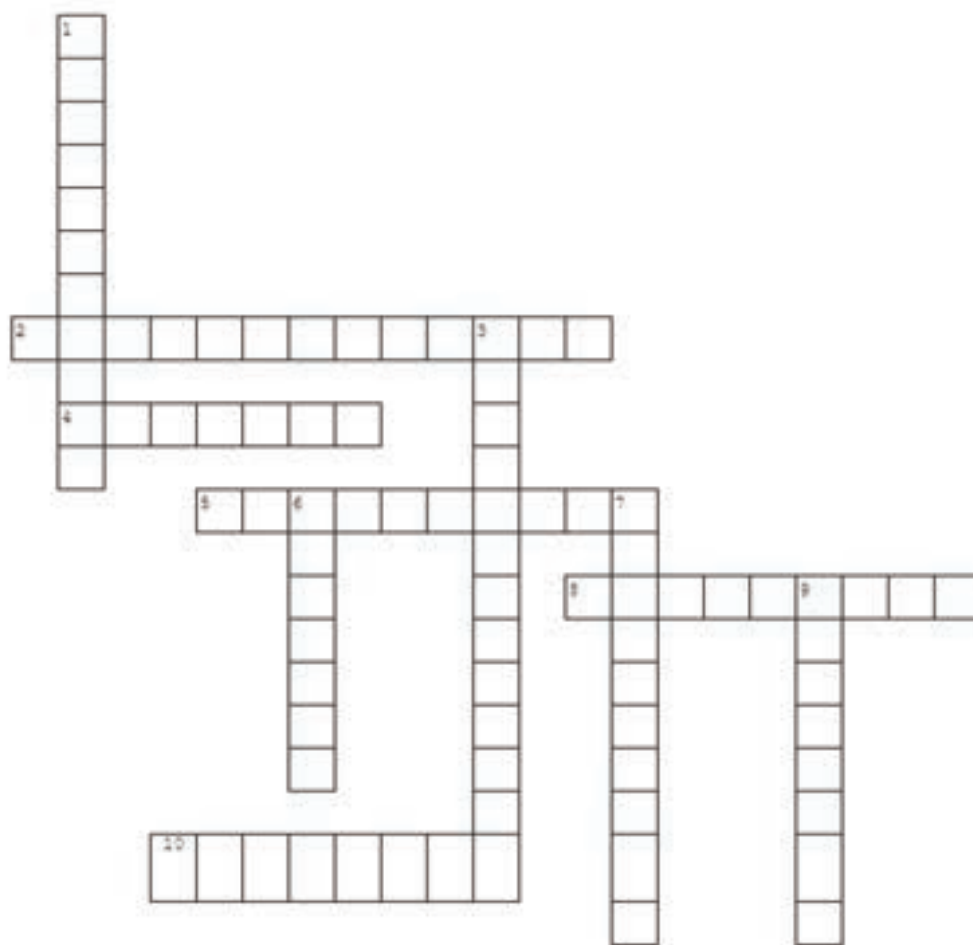
4.3 4.3 Vyluštěte křížovku: ⇄

Vodorovně

2. příjem do nemocnice
4. krevní sraženina
5. zdravotnická dokumentace pacienta v nemocnici
8. hmatem prozkoumat, prohlédat
10. chronické metabolické onemocnění

Svisle

1. sklony
3. chronické progresivní
6. zmožení tukové tkáně
7. lidská výživa
9. dotazy na pacienta – na onemocnění v jeho rodině

obr. 9

5.1 Rozcvička. Přečtěte nahlas, dávejte pozor na dlouhé vokály.

*brrrrrm brrrrrm
vlky plky vlky plky vlky plky vlky plky
dolar libra rubl dolar libra rubl
Od poklopu ke poklopu Kyklop koulí kouli
papapapapapapa
bába bába bába*

5.2 Poslechněte si a zkuste doplnit diakritiku:

jednat	jednani	koukat	kouka
teply	teplomer	dychat	dychani
cesky	cesky	zdravi	zdrave
prava	prava	chozeni	pri chuzi

5.3 Podívejte se na video lekci o významu diakritiky v češtině:

<https://youtu.be/XHsEXZhEHYs>

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

5.4 Poslechněte si text, doplňte diakritiku, pak přečtěte nahlas. →

Hospitalizovat pacienta bez jeho souhlasu je možné jen z důvodu, které jsou výslovně stanoveny zákonem. Jedním z nich je situace, kdy osoba ohrožuje bezprostředně a závazným způsobem sebe, nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí, či je pod vlivem návykové látky.

Nedobrovolná hospitalizace představuje závazný zásah do práv pacienta, a proto je možné ji realizovat pouze, pokud nelze hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí odvrátit jiným způsobem.

Mens sana in corpore sano – Ve zdravém těle zdravý duch

Péče o zdraví zahrnuje nejen léčbu chorob, ale také různá preventivní opatření a kroky k zachování zdraví jako takového. To obnáší pravidelný pohyb, správné stravování, psychickou pohodu. Připomeňme si několik jednoduchých kroků, které mohou ochránit naše zdraví:

1. Pravidelně si myjte ruce mýdlem, a to před přípravou a konzumací jídla, po použití záchodu nebo výměně dětských plenek.
2. Také si můžete očistit ruce dezinfekčním roztokem, jež obsahuje minimálně 60 % lihu.
3. Pokud se zraníte, vypláchněte ránu vodou, přiložte sterilní krytí a vyměňujte jej jednou denně.
4. Jestliže je rána obzvláště hluboká a znečištěná, nechte se naočkovat proti tetanu, jestliže jste nebyl/a očkován/a během posledních 5 let. Sledujte stav rány, pokud si všimnete významnějšího zčervenání či hnisavé sekrece nebo rána nepříjemně zapáchá, neváhejte se obrátit na lékaře.
5. Ujistěte se, že pijete dostatečné množství tekutin během dne. Pijte čistou vodu.
6. Při kašláním a kýchání si zakrývejte nos a ústa ohnutým loktem, nebo kapesníkem. Následně kapesník vyhodte do odpadkového koše.
7. Pokud jste nemocný/á a trpíte zimnicí, třesavkou, bolestí a jinými symptomy, které přetrvávají i po užívání volně prodejných léků (léků, které se prodávají bez předpisu), vyhledejte lékařskou pomoc.

Velkou roli hraje také výživa, aby to, jak se člověk stravuje, neubližovalo jeho zdraví. Měl by se tedy držet jednoduchých doporučení: snažit se omezit tučná a smažená jídla; dopřát si zeleninu (případně ovoce) ke každému dennímu jídlu; dbát na obsah dostatečného a vyváženého množství živin v jídelníčku (sacharidů, tuků, bílkovin, vlákniny, vitamínů a minerálních látek). Jezte pravidelně, nevynechávejte snídani ani svačinu. Základní pomůckou, která pomáhá sestavit vyváženou, pestrou a přiměřenou stravu, je **tzv. potravinová pyramida**. Co se týká výživy dětí, nejvhodnější stravou pro novorozence a kojence je mateřské mléko. Toto mléko obsahuje velké množství protilátek, které jsou zásadní pro imunitu kojence. Umělou výživou tyto složky nelze nahradit. Děti krmené kojeneckými formulami jsou více náchylné k nemocem, mají vyšší riziko podvýživy a vývoje kardiovaskulárních chorob, diabetu a astmatu v dospělosti než děti výhradně kojené do 6 měsíců věku.

Předcházení nemocem je vždy snadnější než jejich léčba. Starejte se o zdraví svého těla a duše a užívejte si aktivního života.

- Akuzativ
- Kondicionál II. a III. typu

- Akuzativ

1.1 Přečtěte si text ještě jednou, označte slova v akuzativu, určete jejich rod. →

Mužský životný rod	Mužský neživotný rod	Ženský rod	Střední rod
toho	ten	tu	to
mého/tvého vašeho/našeho jeho/jejího jejich	můj/tvůj váš/náš jeho/její jejich	moji/tvoji vaši/naši jeho/její jejich	moje/tvoje vaše/naše jeho/její jejich
moderního dobrého	moderní dobrý	moderní dobrou	moderní dobré
doktora	obvaz	sestru	léčivo
muže učitele správce	přístroj kašel provazec	operaci alergii potíž bolest	srdce pálení

1.2 Tvořte výrazy v akuzativu: ⇄

- Musíte omezit...

alkohol kouření škodliviny vláknina hluk očistná kúra stres

bolest zranění škodlivé látky

- Poslouchám...

šikovný pan doktor správce nemocnice sestřička pan primář chirurg

paní pacientka nový kolega nová kolegyně lékárník

poradce pro zdravý životní styl laborantka

1.3 Prohlédněte si tabulku. Označte slova, která se používají s akuzativem: ⇄

omezit, ptát se, bát se, vyloučit, diskutovat, držet, dosáhnout, mít, leknout se, vidět, poprosit o, žádat o, lišit se, přidat, starat se o, věnovat, radit, předepsat, zahrnout, všimnout si, doplnit, obsahovat

1.4 Doplněte věty:

☞ držet: měl byste držet přísnější dietu

omezit

vyloučit

doplnit

mít

obsahovat

žádat o

• Kondicionál II. a III. typu

Kondicionál II. typu

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	kdybych	1. osoba (my)	kdybychom
2. osoba (ty)	kdybys	2. osoba (vy)	kdybyste
3. osoba (on/ona/ono)	kdyby	3. osoba (oni/ony/ona)	kdyby

Kondicionál III. typu

Singulár		Plurál	
1. osoba (já)	abych se/si	1. osoba (my)	abychom
2. osoba (ty)	abys	2. osoba (vy)	abyste
3. osoba (on/ona/ono)	aby	3. osoba (oni/ony/ona)	aby

1.5 Pracujte v páru. Řekněte, co byste dělal/a, kdyby...

- ... se vám po jídle zvedal/bolel žaludek.
- ... vám odběry ukázaly, že máte nedostatek minerálů.
- ... vám doktor řekl, že musíte držet hodně přísnou dietu.
- ... se zjistilo, že pacient je alergický na lék, který jste mu/jí předepsal/a.
- ... vám řekli, že se musíte vyhýbat stresu v práci.
- ... vám řekli, že musíte zvýšit každodenní aktivitu.

1.6 Změňte věty podle příkladu: ⇄

☞ *Jestli pacient má obezitu, předepíšu mu správnou dietu. – Kdyby pacient měl obezitu, předepsal/a bych mu správnou dietu.*

Sestřička přišla za doktorem a chtěla pomoci. – Sestřička přišla za doktorem, aby mu pomohla.

- Když přestaneš kouřit, přestanu taky.
- Když něčemu nebudeme rozumět, zeptáme se.
- Jestli udělám aprobační zkoušky, budu pracovat v nemocnici.
- V sobotu večer mi zavolala. Nahlásila, že se její stav zhoršil.
- Jestli alkohol bude dražší a méně dostupný, lidé budou míň pít.
- Šel na kurz češtiny. Chce se naučit češtinu pro zdravotníky.

CVIČENÍ

1.7 Změňte přímou řeč v nepřímou podle příkladu: ⇄

☞ Pan doktor mi řekl: „Pijte hodně vody!“ – Pan doktor mi řekl, abych pil hodně vody.

- a) Sestřička oznámila pacientovi: „Jděte na injekci.“
- b) Kamarádka mě poprosila: „Přestaň kouřit, prosím.“
- c) Doktor řekl paní Hořejší: „Berte si tyto léky jednou za den nalačno.“
- d) Trenérka mi poradila: „Hýbej se víc, jestli chceš zhubnout.“
- e) Nutriční poradce jí oznámil: „Zvyšte si příjem bílkovin.“
- f) Doktor říká kolegovi: „Předepište mu tenhle lék.“

1.8 Přeložte: ⇄

- a) Если бы у вас было сегодня время на осмотр (муж.р), я бы хотел с вами посоветоваться. Если бы у вас сегодня было время на осмотр (муж.р), я бы хотел с вами посоветоваться.
- b) Тебе нужно есть больше овощей и фруктов, чтобы питаться более здорово.
- c) Мне нужно взять у вас кровь, чтобы выяснить, есть ли у вас аллергия на глютен.
- d) Вам нужно убрать из рациона молочные продукты и алкоголь.
- e) Если бы мое питание было более разнообразным и здоровым, у меня бы не было гастрита.
- f) Я пропишу ему лекарство, чтобы он поправился быстрее.
- g) Чтобы избежать ожирения, вам нужно придерживаться диеты и больше двигаться.
- h) Очень важно, чтобы дети употребляли достаточно молочных продуктов, в которых содержится кальций.
- i) Питание должно быть сбалансированным, чтобы организм получал достаточно полезных микроэлементов.
- j) Она не чувствовала бы влияние стресса, если бы умела качественно отдыхать.

2.1 Diskutujte:

- Jak v dnešní době můžeme žít zdravě?
- Co pro člověka není zdravé?
- Co vám osobně napomáhá zvládat stres?
- Jak dbáte o svou hygienu?
- Co by měl obsahovat jídelníček dospělého člověka, dítěte?
- Jaký máte názor na umělou výživu pro kojence? Jaké má výhody a nevýhody?

2.2 Podívejte se na obrázek potravinové pyramidy, okomentujte ho. Navrhněte zdravé denní menu.

obr. 10

2.3 Rozdělte se do dvou skupin: skupina A má uvést – zdraví škodlivé návyky a jídla, skupina B – zdraví prospěšná. Nezapomeňte na hygienické návyky.

10. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Základy výživy jednoduše pro každého: O výživě obecně. Nzip.cz: Prevence a zdravý životní styl [online]. [cit. 2023-01-15].
Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/4-zaklady-vyzivy-jednoduse-pro-kazdeho>

SYMPTOMY NEMOCI

Angína

1.1 Přečtěte si následující čtyři dialogy. Vyhledejte v textu synonyma odborných termínů, které jsou uvedeny po každém z nich. ↔

Doktor:	Co vás přivádí?
Pacient:	Paní doktorko, už tři dny mi není dobře, strašně mě bolí a škrábe v krku, bolí mě hlava a jsem hrozně vyčerpaná i přesto, že nic nedělám.
Doktor:	Rýmu nemáte?
Pacient:	Mám lehce ucpaný nos, ale rýmu nemám.
Doktor:	Měřila jste si teplotu? Máte zimnici?
Pacient:	Ano, včera večer jsem měla horečku, měla jsem také třesavku.
Doktor:	Máte spíše suchý, nebo vlhký kašel?
Pacient:	Suchý a dráždivý, paní doktorko.
Doktor:	Máte chuť k jídlu?
Pacient:	Nemám. Strašně mě trápí ta bolest v krku, kvůli ní se nemůžu ani napít.
Doktor:	Posadte se, prosím, na lehátko, já vás vyšetřím. Vyplázněte na mě jazyk a řekněte Ááá... Máte zvětšené uzliny na krku, mandle jsou taky zvětšené a zarudlé a jsou potažené povlakem. Mám podezření, že je to angína, ale ještě vás pošlu na další vyšetření. Pravděpodobně vám budu muset nasadit antibiotika.

cefalea

malátnost, schvácenost

nechutenství

febrilie

lymfadenopatie

Diabetes mellitus (cukrovka)

Doktor:	Dobrý den, pane MIsale! Jak se vám vede? Od minulé kontroly uplynul měsíc a už na první pohled si troufnu říct, že se pravděpodobně máte lépe!
Pacient:	Ano, paní doktorko, držel jsem se vašich doporučení a mám radost z těch změn, které na sobě pozoruji.
Doktor:	Během minulé kontroly výsledky krevních testů vypadaly mnohem hůř. Je to sice běh na dlouhou trať, ale zatím to zvládáte dobře. Řekněte mi, jak jste na tom s dietou?
Pacient:	Snažím se, pomáhá mi v tom i manželka, drží mě na uzdě. Slušně jsem zhubl během posledního měsíce.
Doktor:	Ty bolesti na hrudi, které jste míval před měsícem, už ustoupily?
Pacient:	Je to rozhodně lepší a ani klidovou dušnost už nemám. Ale stejně to ještě není ideální.
Doktor:	Minule jsem s vámi také řešila zánět močového měchýře, stěžoval jste si na pálení a řezání při močení. Už se to nevracelo po těch lécích, které jsem vám předepsala?
Pacient:	Ne, už mě to od té doby netrápilo. Na malou také chodím méně, dříve jsem močil častěji, přibližně desetkrát denně. Už ani nemám takovou silnou žízeň. Poslední dobou se mi ale zhoršil zrak, všiml jsem si toho při čtení. Také se mi nedaří zbavit se toho vředu na bérce.
Doktor:	Ukažte mi tu nohu, prosím. No, rána se pomalu hojí, ten defekt už je menší, ale musíte se o to starat lépe. Pošlu vás také na vyšetření na oční oddělení.

polyurie

polydipsie

visus

strangurie

stenokardie

Syndrom dráždivého tračníku

Doktor:	Dobrý den, pane Novotný, jaký máte problém?
Pacient:	Dobrý den, pane doktore. Ani nevím, čím mám začít. Zlobí mě břicho, občas mívám silné bolesti, křeče a nadýmání.
Doktor:	Máte zácpu, nebo průjem?
Pacient:	Střídá se to. Když jsem měl takový záchvat poprvé, tak to bylo provázeno průjmem, podruhé jsem měl zácpu. Tehdy jsem měl několikrát během dne nutkání na stolicí, ale bez vyprazdňování.
Doktor:	Všiml jste si hlenu, nebo krve ve stolici?
Pacient:	Ano, právě včera se objevila příměs hlenu.
Doktor:	Zvracel jste?
Pacient:	Ne, nezvracel jsem, ale docela často mám nevolnost.
Doktor:	Jak dlouho to trvá?
Pacient:	Už se mi to stalo několikrát a pokaždé to trvá 3–4 dny.
Doktor:	Dobře, položte se na lehátko, prosím, vyhrňte si tričko a ukažte, kde vás to přesně bolí.
Pacient:	Pane doktore, budu muset na kolonoskopii? Docela se toho bojím.
Doktor:	Nebojte se, pane Nováku, zatím vás vyšetřím jen fyzikálně, prohmatám vám břicho a udělám vyšetření konečníku. Pak se domluvíme na dalším postupu. Každopádně uděláme jen ta vyšetření, která nám dovolí docílit nejlepšího výsledku.

diarea

obstipace

meteorismus, plynatost

nauzea

spasmus

tenesmy

Trauma

Doktor:	No, paní Dobrodružná, povídejte, jak se vám to stalo?
Pacient:	Snažila jsem se přelézt vysoký plot, ale nepovedlo se. Spadla jsem a při dopadu na zem se mi po noze rozlila příšerná bolest. Kotník okamžitě otekl. Kvůli bolesti jsem se ho ani nemohla dotknout!
Doktor:	Ano, ten otok je docela významný. Dávala jste na to led?
Pacient:	Samozřejmě, pane doktore, ledovala jsem to po cestě do nemocnice. Není to přece můj první úraz! Sotva jsem se vzpamatovala z toho minulého, stal se mi další.
Doktor:	Mohl bych se vás zeptat na to, jak k tomu tenkrát došlo?
Pacient:	Minule jsme se s kamarády vsadili o to, že se dokážu vyšplhat na strom. Nahoru jsem se dostala, ale zpátky už to tak lehce nešlo. Tenkrát jsem z toho vyvázla jen s vymknutým kotníkem a několika modřinami.
Doktor:	Měla jste potom omezenou hybnost v tomto kloubu?
Pacient:	Ani ne, občas to pobolívalo při sportu, ale moc mi to nevadilo.
Doktor:	Bojím se, paní Dobrodružná, že tentokrát to nebude pouhé podvrtnutí kotníku vzhledem k té podlitině. Vazy jsou pravděpodobně přetržené. Při pohmatu neslyším žádné třaskání, ale pro jistotu vám uděláme rentgenový snímek a podíváme se, zda tam nemáte zlomeninu.

distorze

krepitace

hematom

fraktura

trauma

edém

2.1 Odpovězte na otázky:

- a) Co je symptom onemocnění? Co je syndrom?
- b) Jaké znáte symptomy nemocí:
- dýchací ústrojí
 - zažívací trakt
 - kardiovaskulární systém
 - pohybový aparát
- c) S jakými symptomy za vámi nejčastěji přichází pacienti?
-

2.2 Řekněte, co znamenají výrazy:

- a) Manželka **mě drží na uzdě**.
- b) Je to **běh na dlouhou trať**.
- c) **Vyvážla jsem z toho** jen s několika modřinami.
-

2.3 Pracujte ve dvojicích, vytvořte dialog mezi lékařem a pacientem na jedno z následujících témat. Pracujte se slovníkem ze str. 90:

- a) hepatitida
- b) otrava jídlem
- c) chřipka
- d) hypertyreóza
- e) infarkt myokardu

• Genitiv

Mužský životný rod	Mužský neživotný rod	Ženský rod	Střední rod
toho	toho	té	toho
mého/tvého vašeho/našeho jeho/jejího jejich	mého/tvého vašeho/našeho jeho/jejího jejich	mé/tvé/mojí/tvojí vaší/naší jeho/její jejich	mého/tvého vašeho/našeho jeho/jejího jejich
moderního dobrého	moderního dobrého	moderní dobré	moderního dobrého
doktora	obvazu	sestry	lčiva
muže učitele správce	přístroje kašle provazce	operace alergie potíže bolesti	srdce pálení

3.1 Přečtěte si dialogy ještě jednou a vypište slovesa, která se používají s genitivem. Vymyslete s těmito slovesy věty: →

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

CVIČENÍ

3.2 Doplněte sloveso podle smyslu a dejte slova do správného tvaru. ⇄

☞ Musím _____ (pan doktor) na bolesti břicha. – Musím se zeptat pana doktora na bolesti břicha.

dotknout se **všimnout si** **mít strach** **zeptat se** **lišit se**

- a) Její symptomy _____ od normálních projevů (tato nemoc).
- b) Na to se musíte _____ raději (sestřička).
- c) _____ jsem _____ (hlen a krev) ve stolici.
- d) _____ (bud. č.) (bolestivé místo), nebojte se.
- e) Pan Novák _____ z (operace).

3.3 Popište své pracoviště. Používejte prepozice:

☞ Blízko nemocnice, kde pracuji, je velký park.

blízko **vedle** **uprostřed** **vlevo od** **vpravo od**

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

4.1 Poslechněte si text, přepište, a pak přečtěte nahlas. Dávejte si pozor na pravopis a diakritiku.

5.1 Doplňte y/ý, i/í:

<https://wordwall.net/resource/33932835>

5.2 Podívejte se na video lekci o samohláskách v češtině, pak vyplňte úkoly.

<https://youtu.be/MYllww5MSD4>

5.3 Přečtěte nahlas:

*pili – pílí
vila – víla
myli – mýlí
byt – být
česky – český*

*bít – být
pil – pyl
vila – vyla
milá – myla
lira – lyra*

*vesele – veselé
zle – zlé
peče – péče
mile – milé
plet – plést*

5.4 Přečtěte jazykolamy. Zkuste vyslovit každý 3×.

*Bylo-li by libo ryby?
Bylo-li libo limo? Toliko nebylo-li pivo?
Cinky linky – konvalinky.
Cyril vyryl celý celer pro Cyrilku cácorinku.*

NYNĚJŠÍ ONEMOCNĚNÍ

Status praesens

Anamnéza je souhrn nejdůležitějších údajů o zdravotním stavu pacienta. V rámci anamnézy od pacienta zjišťujeme informace ohledně prodělaných onemocnění od narození po současnost: o alergiích, které dotyčný má, údaje o zdravotním stavu jeho nejbližších rodinných příslušníků atd. Jedna z nejpodstatnějších součástí anamnézy je popis nynějšího onemocnění (NO), ve kterém se uvádí údaje o začátku a vývoji obtíží, jež pacienta přivedly do nemocnice včetně informací, zda pacient předtím podnikl nějaké kroky ke zmírnění svých potíží. Tyto informace se doplňují o výsledky dosavadních vyšetření a všechny údaje se řadí chronologicky. Rovněž se popisuje i to, jakým způsobem byl dotyčný dopraven do nemocnice. Zkrátka v této části anamnézy musíme popsat všechno, co předcházelo přijetí a bezprostředně se týká aktuálního problému. Laické pacientovy výrazy můžeme citovat v uvozovkách, nemusíme je vždy překládat odbornou řečí, například: *Pacient dopraven RZP v 02:30, stěžuje si na bolest v epigastriu, večer předem mu bylo „špatně od žaludku“ ...*

Status praesens je objektivní popis stavu pacienta při přijetí. Tento popis vždy musí mít hlavu a patu, kopíruje postup fyziologického vyšetření při přijetí.

Příklad fyziologického statusu:

Pacient při vědomí, orientovaný místem, časem, spolupracuje. Konstituční typ normostenický, stav výživy a svalstva přiměřený. Abnormální pohyby nepřítomné, meningeální příznaky nepřítomné. Eupnoe. Poloha aktivní. Kůže bez patologických eflorescencí, bez známek krvácení, anikterická, bez cyanózy. Napětí svalstva přiměřené věku, turgor kůže nesnížený, akra teplá. Sliznice vlhké, bez povlaku, bez příznaků krvácení.

Hlava: lebka mezocefalická, pokleповě a na pohmat nebolestivá, deformity nepřítomné, výstupy hlavových nervů nebolestivé. **Oči:** oční štěrbině souměrné, bulby ve středním postavení, zornice izokorické, reakce na osvit výbavná, reakce na konvergenci správná, pohyblivost bulbů neporušená, skléry bílé, spojivky růžové, klidné, nystagmus nepřítomný. **Dutina ústní:** rty souměrné, růžové bez cyanózy, vlhké, bez povlaku. Jazyk se plazí ve střední čáře, vlhký bez povlaku. Sliznice vlhké růžové bez povlaku. **Chrup:** sanován. Faryngeální oblouky a tonzily klidné, nepovlečené, bez známek zánětu.

Uši a nos: bez výtoků. **Krk:** souměrný, šíje volná, neopouje. Pulzace karotid hmatná, symetrická, bez hmatných vírů a šelestů. Náplň krčních žil nezvýšená, štítná žláza napohled a pohmat nezvětšená. Lymfatické uzliny nezvětšené.

Hrudník: symetrický, klenutý, bez změn tvaru a postavení, bez deformit. Lymfatické uzliny nehmatné. Fremitus pectoralis neoslabený, symetrický. Poklep nad plícemi plný, jasný. Poslechově dýchání nad velkými dýchacími cestami trubicové, nad plícemi oboustranně sklípkové, bez vedlejších fenoménů v celém rozsahu.

Srdce: úder hrotu neviditelný, nehmatný. Akce srdeční pravidelná, ozvy ohraničené, bez šelestů.

Břicho: v niveau, dýchací pohyby viditelné v celém rozsahu. Stěna pevná, bez edému, bez jizev a strií, venózní kresba nezvýšená. Břicho měkké, prohmatné, palpačně a pokleповě nebolestivé, povrchová a hluboká palpance bez hmatné rezistence, bez známek peritoneálního dráždění. Poklep diferencovaně bubínkový, ascites nepřítomný. Játra palpačně a pokleповě nepřesahují pravý žeberní oblouk v medioklavikulární čáře. Slezina nenaráží. Peristaltika slyšitelná. Tapottement bilat. negativní. Lymfatické uzliny v inguinální krajině oboustranně nehmatné, hernie nepřítomné. Okolí konečníku klidné, tonus análního sfinkteru přiměřený, digitální nález per rectum bez odchylek, palpance nebolestivá. Douglasův prostor nevyklenutý, nebolestivý.

Horní končetiny: bez deformit, pohyby ve fyziologickém rozsahu, bez omezení, třes nepřítomný. Nehtová lůžka růžová. Kapilární návrat neporušený. Periferní pulzy oboustranně hmatné, symetrické, pravidelné. Svalová síla přiměřená.

Dolní končetiny: bez deformit, pohyby ve fyziologickém rozsahu. Kožní trofické změny nepřítomné. Edémy a varixy nepřítomné. Pulzy oboustranně hmatné až do periferie, symetrické. Lýtka měkká, volná, bez zánětu.

1.1 Doplňte věty:

stav výživy a svalstva
přiměřený

náplň krčních žil

slezina nenaráží

břicho v niveau

1.2 Co znamená výraz „mít hlavu a patu“? Vymyslete příklad:

CVIČENÍ

1.3 Pracujte ve dvojicích. Odeberte anamnézu, sepište NO, nezapomeňte uvést čas přijetí, datum vyšetření atd. Zkuste přijít na to, jakou diagnózu má na mysli váš partner a navrhněte další vyšetření.

• Datum a řadové číslovky

Jaký je měsíc?	Řadové číslovky	Kolikátého je dnes?	
leden	první	prvního	ledna
únor	druhý	druhého	února
březen	třetí	třetího	března
duben	čtvrtý	čtvrtého	dubna
květen	pátý	pátého	května
červen	šestý	šestého	června
červenec	sedmý	sedmého	července
srpen	osmý	osmého	srpna
září	devátý	devátého	září
říjen	desátý	desátého	října
listopad	jedenáctý	jedenáctého	listopadu
prosinec	dvacátý první/ třicátý první	dvacátého pátého/ třicátého prvního	prosince

Při vyslovování data celý název měsíce říkat nemusíte, stačí použít jeho řádové číslo v nominativu.

2.1 Pracujte v páru a odpovězte na otázky: ⇄

- a) Kolikátého máte narozeniny?
- b) Kolikátého jsou katolické Vánoce?
- c) Kolikátého je Silvestr?
- d) Kolikátého jsou pravoslavné Vánoce?
- e) Kolikátého slavíme Den dětí?
- f) Kolikátého je MDŽ?
- g) Kolikátého máte svátek?
- h) Kolikátého je Svátek práce?
- i) Kolikátého slavíme Den vítězství?

↓

Kolikátého jsi byl hospitalizován?
Dvacátého prvního července, už
jsem
tady dva týdny.

Zítرا vás propustíme.
Tedy patnáctého července.

Kolikátého je dnes?
Dnes je třetího (gen.) pátý (nom.).

2.2 Napište čísla slovy. Dávejte pozor na rod. ⇄

3. týden v Praze, 1. láska, 8. měsíc je srpen, 4. patro, 21. stránka učebnice, 19. století,
12. řada, 2. díl románu, 1. vydání knihy, 5. hodina, 2. den na dovolené, 5. díl filmu, 7. díl seriálu, 5. stránka,
1. lekce, 2. měsíc dovolené, 11. místo v rejstříku, 3. pozice, 9. medaile, 18. zadání, 1. dojem, 4. největší město,
6. pořadí, 10. telefon

2.3 Napište data slovy: ⇄

☞ Dneska je osmnáctého července. Dneska je osmnáctého šestý.

- 15.01. _____
- 03.02. _____
- 09.03. _____
- 01.04. _____
- 11.05. _____
- 18.06. _____
- 07.07. _____
- 16.08. _____
- 22.09. _____
- 31.10. _____
- 26.11. _____
- 30.12. _____

3.1 Vyberte si jedno téma a vytvořte dialog:

- a) Chtěl/a byste jít na vzdělávací konferenci pro lékaře. Pozvěte kolegu, naplánujte datum a čas setkání.
- b) Předepište léky pacientovi. Řekněte odkdy dokdy je má užívat včetně časových intervalů.
- c) Chcete se objednat k lékaři na ORL co nejdříve. Bohužel volných termínů je málo. Najděte řešení.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

4.1 Zopakujte si své znalosti z předchozích lekcí. Poslechněte si věty a přeložte je:

1. На какие симптомы вы обратили внимание? 2. Кто обо мне позаботится, если я попаду в больницу? 3. Я вылечусь в течение недели! 4. Из-за рака она лишилась волос. 5. Они утверждают, что не боятся результатов обследования. 6. Со вчерашнего дня у моей мамы кашель и бессонница. 7. Что вас беспокоит? – У меня озноб, жар и сухой кашель. 8. Могла бы я кое – что спросить у врача? 9. Я очень боюсь этой операции. 10. Из – за сильной боли я не могла даже дотронуться до колена!

FYZIKÁLNÍ VYŠETŘENÍ

Fyzikální vyšetření je základní vyšetřovací metoda, kterou začíná pátrání po příčině onemocnění. Kdysi lékaři neměli žádné jiné nástroje než vlastní smysly, obzvláště důležité jsou: zrak, sluch, hmat, občas také čich. Dnes se fyzikální vyšetření pacienta provádí pomocí jednoduchých pomůcek: fonendoskop je nezbytný pro vyšetření srdce a plic; např. baterkou svítíme do očí a sledujeme reakci zornic na osvit; bez špachtle (neboli špátle) občas nejsme schopni kvalitně vyšetřit ústní dutinu a hltan, neurologické kladívko používáme pro vyšetření neurologického statusu pacienta.

Existuje, tzv. princip „5P“, který zahrnuje složky fyzikálního vyšetření:

- **Pohled** (aspekce)
- **Poslech** (auskultace)
- **Poklep** (perkuse)
- **Pohmat** (palpace)
- **Per rectum** (vyšetření konečníku)

Nezastupitelnou roli pro získání informací o dýchacím systému hraje poslech, kdežto pohmat je jedna z nejdůležitějších metod při vyšetření břicha. Dá se říct, že každá metoda se ve větší či menší míře uplatňuje při vyšetření různých orgánových systémů.

Pohledem zhodnotíme chování pacienta, držení těla, chůzi, stav výživy a tělesnou konstituci (*habitus*, např. *normostenický habitus*, *Marfanoidní habitus*, *Cushingoidní habitus* atd.), všímáme si nutkavých pohybů rukou, nohou, hlavy, mimiky, nápadné deformity trupu a končetin, barvu kůže (*ikterická*, *cyanotická*, *bledá*, *zarudlá* ...) a stav kožních adnex. Jsou diagnózy, které se dají poznat „*ode dveří*“. V podstatě fyzikální vyšetření začíná ještě před odběrem anamnézy. Při podrobnější aspekci zhodnotíme stav kůže, hydrataci (turgor), všímáme si jizev a kožních změn (eflorescencí, například *makuly*, *papuly*, *puchýře*, *vředy*, *šupiny*, *oděrky*, *erytémy* atd.).

Poslech může být přímý (bezprostředně přiložením ucha k tělu pacienta – dnes se již neprovádí) a nepřímý – pomocí fonendoskopu. Je to nesmírně cenná metoda sloužící k vyšetření kardiovaskulárního systému: vyhodnotíme srdeční rytmus (jeho frekvenci a pravidelnost), posloucháme srdeční ozvy (I., II., III., IV.), šelesty nad chlopněmi a jejich propagaci. Poslech je také nezbytný v rámci vyšetření dýchací soustavy – hodnotíme frekvenci a typ dýchání, přítomnost vedlejších dýchacích fenoménů (*vzroty*, *chrůpky* atd.). Také tato metoda se používá pro zhodnocení peristaltiky pacienta.

Pohmat se v největší míře uplatňuje při vyšetření břicha. Poskytuje informace o stavu zažívacího traktu, močopohlavního ústrojí a lymfatického systému. Palpovat můžeme buď jednou rukou, nebo oběma rukama (Israeliho hmat – hluboká bimanuální palpace ledvin) a pátráme po hmatných rezistencích v břiše, snažíme se určit jejich konzistenci a pohyblivost vůči podkladu. Hodnotíme palpační bolestivost a sledujeme reakci pacienta na případné bolestivé manévry. Na hlavě palpujeme výstupy trojklanného nervu (*nervus trigeminus*) a zhodnocujeme jejich bolestivost, hmatáme lymfatické uzliny, na krku se snažíme nahmatat štítnou žlázu a případně zvětšené lymfatické uzliny. Pomocí palpace také zjistíme, zda má pacient otoky. Pokud ano, jaké jsou povahy, zda jsou dolíčkující nebo tlak prstu po sobě nezanechává žádné stopy.

Poklep neboli perkusi používáme hlavně při vyšetření dýchacího a trávicího systému. Na základě zvuků získaných pomocí perkuse jsme schopni určit kvalitu tkání, „vyklepat“ hranice orgánu. Fyziologický pokleповý nález nad zdravou plicní tkání se popisuje jako *plný a jasný*, nad žaludkem – *bubínkový*, nad nevzdušnou hustou tkání, například nad parenchymovými orgány nebo nad výpotkem – jako *temný*. *Ztemnělý* neboli *zkrácený* poklep uslyšíme nad infiltrovanou tkání, jež je typický při pneumonii nebo plicním edému. Pokleповý nález při zvýšené vzdušnosti plic, například u emfyzému, popisujeme jako *hypersonorní* nebo *škatulkový*. Poklep hranou dlaně po bedrech se také používá při vyšetření vylučovací soustavy, zejména ledvin. Fyziologický výsledek uvedeného manévru se popisuje jako „*tapottement bilaterálně negativní*“.

Vyšetření **per rectum** se neprovádí u všech pacientů. Zvláštní pozornost si ale zaslouží v rámci vyšetření GITu, prostaty, gynekologického vyšetření. Také je součástí screeningového vyšetření kolorektálního karcinomu, karcinomu prostaty a BHP (benigní hyperplazie prostaty). Během digitálního vyšetření konečníku si také všímáme stavu okolí análního otvoru. Na závěr zhodnotíme zbytky stolice na rukavici, jejich barvu, konzistenci, zda-li obsahují příměs krve, hlenu nebo hnisu. Fyziologický nález bychom mohli popsat následujícím způsobem: „*okolí anu klidné, indagace nebolestivá, na dosah prstu bez rezistence, na rukavici zbytky hnědé stolice bez příměsí*“.

Příklad fyziologického nálezu fyzikálního vyšetření je uveden v předchozí kapitole (Status praesens). Podrobnější informaci o vyšetření jednotlivých orgánových systémů včetně příkladů patologických nálezů najdete v příslušných kapitolách této učebnice.

1.1 Doplněte do vět nejvhodnější slovo: →

- Lidé menšího vzrůstu, silnější postavy s výraznějším svalstvem mají _____ habitus.
a. astenický b. normostenický c. hyperstenický
- _____ je extrémní úbytek tělesné hmotnosti, chybění podkožního tuku a svalová atrofie.
a. kachexie b. obezita c. zakrnělost
- Nad výpotkem poklep bude _____ .
a. tmavý b. temný c. temnostní
- Přítomnost šelestů se považuje za patologický _____ nález na srdci.
a. pokleповý b. poslechový c. pohmatový
- Fotoreakci zornic obvykle vyšetřujeme pomocí _____ .
a. žárovky b. akumulátoru c. baterky
- Hmatná nebolestivá _____ v pravém hypochondriu velikosti cca 3 × 3 cm.
a. rezistence b. obstipace c. útvar
- Při _____ nebyly zjištěny žádné vedlejší dýchací fenomény.
a. pohmatu b. poslechu c. per rectum
- Tapottement se používá při vyšetření _____ .
a. dolních končetin b. výpotků c. ledvin
- Pomocí _____ vyšetřujeme dutinu ústní a hltan.
a. škrtilda b. zrcadla c. špátle
- Fráze „slezinu _____“ znamená, že slezina není zvětšená.
a. nehmatám b. neposlouchám c. nevidím

1.2 Jaká onemocnění se dají poznat „ode dveří“? Uvedte příklady, zkuste popsat specifický nález fyzikálního vyšetření pacienta s takovou nemocí.

1.3 Otevřete odkaz a vyplňte interaktivní cvičení na téma „Fyzikální vyšetření“.

<https://wordwall.net/resource/31074607>

GRAMATIKA

• Skloňování nohy, ruce, oči a uši

Pravidla skloňování

- Se skloňováním těchto čtyř slov v jednotném čísle nejsou žádné větší problémy. Horší je to v čísle množném. Pokud totiž tato slova označují části lidského či zvířecího těla (a ne například nohy od stolu), mají speciální skloňování.
- Zvláště se to týká 7. pádu množného čísla, který je zakončen na **-ma** (nohama, rukama, očima, ušima, ale i ručičkama, nožičkama). Tuto koncovku musí mít také všechna slova, jimiž tyto výrazy rozvíjíme.

Tohle všechno jí doktor napravil
svýma vlastníma **rukama**.
Teď musíš **ušima** dobře poslouchat.
Dítě koulelo modrýma **očima**.

CVIČENÍ

2.1 Poslechněte si dialog. Doplňte slova. Pozorujte skloňování slov nohy, ruce, oči, uši: ↩

Aneta:	Co je ti, Vašku?
Vašek:	Není mi vůbec dobře. Pálí mě 1. _____ .
Aneta:	Možná tam něco máš?
Vašek:	Už jsem se díval, nic tam není. Ale včera jsem se dlouho díval na televizi, a pak jsem ještě byl na telefonu.
Aneta:	Tak to jsi možná trochu přehnal, ne?
Vašek:	Asi jo. No, a nemůžu se moc hýbat. Bolí mě záda a 2. _____ . Půjdu si lehnout.
Aneta:	Ach jo, ale to máš z toho ležení! Musíš se víc hýbat. Dělat aspoň nějakou rozcvičku. Trochu 3. _____ a trochu 3. _____ , víš?
Vašek:	Ale, prosím tě, nemám vůbec energii, to bych nezvládl.
Aneta:	No, ale tak!
Vašek:	Ale fakt. Bolí mě taky něco v 4. _____ . Asi budu muset v pondělí zajít k doktorovi.
Aneta:	Vašku, to snad nemyslíš vážně, jsi přece zdravý jako řípa! Akorát trochu unavený.
Vašek:	Myslíš?
Aneta:	Jo. A nekoukej na mě svýma psíma 5. _____ .
Vašek:	Ale vždyť mi opravdu není dobře.
Aneta:	Ale vidím přece, že ti nic není. Tohle není práce pro praktika, ale pro psychologa!

2.2 Přečtěte si dialog ještě jednou a doplňte mezery v tabulce:

Skloňování oči, uši, ruce, nohy				
Nominativ	ruce	nohy	oči	uši
Genitiv	rukou	nohou	očí	uší
Dativ	rukám	nohám	očím	uším
Akuzativ	ruce	_____	oči	uši
Vokativ	v rukou/ách	v nohou/ách	v _____	v _____
Lokál	v rukou/ách	v nohou/ách	v _____	v _____
Instrumentál	_____	_____	_____	ušima

2.3 Přečtěte si hádanky. Dejte slova: noha, oko, ucho do množného čísla. Zkuste hádanky uhodnout: ⇄

- Bez *nohy* jsem, břicho mám, bez hlavy, hubičku mám, beze sluchu, *ucho* mám, nedýchám, ač hrdlo mám.
- Nemá křídla, ale letí, nemá *nohu*, ale běží. Na vysoké hradní věži hodiny ho přísně střeží.
- Tahle holka modrooká, pořád sedá u potoka, když si *nohu* trochu smočí, sluníčko jí svítí z *oka*.

CVIČENÍ

2.4 Doplňte ve správném tvaru: ⇄

- Musím se podívat do vašich _____ (ucho).
- Má v _____ (oko) kontaktní čočky.
- Pan Novák má s _____ (nohy) dlouho problémy. Příští měsíc půjde na další operaci.
- Při pohmatu má výrazné bolesti v _____ (noha).
- Na první pohled nemá problém ani s _____ (ucho) ani s _____ (oko).
- Palpace se provádí čistýma a teplýma _____ (ruka).
- Základní fyzikální vyšetření klade na vyšetřujícího mít dobré _____ (oko).
- Při povrchové palpaci se nemusí používat obě _____ (ruka).
- Tyto kapky se musí dávat do _____ (oko) dvakrát denně.
- Na jeho _____ (ruka) nebyly patrné žádné eflorescence.

2.5 Otevřete odkaz a vyplňte interaktivní úkol:

<https://wordwall.net/resource/21178865>

2.6 Najděte chyby ve větách: →

Při nepřímém poklepu klepeme prostředníčkem dominantní ruce na střední část rukou druhé. Při první inspekci se dívejte pacientovi do očí. Při palpaci dbáme, aby ruce byly suché a teplé, nehty krátce zastřižené. Pacient neměl na nožích žádné otoky. Co se týká uchy, tak tam napiš, že zevní zvukovod je bez výtoku. Spojivky v jejích okách byly růžové. Petrova oka pořád reagovala na světla.

2.7 Vyberte si jedno z témat a napište text (min. 50 slov).

- Popište fyziologický nález fyzikálního vyšetření pacienta.
- Napište e-mail zaměstnavateli. Omluvte se, že jste nemocní. Popište, jaké máte potíže a co vám doporučil lékař.

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

3.1 Poslechněte si a opakujte:

dům, dub, záda, dým, dýha, dech, dýmka, plody, dveře, dost, drb, dole
tam, ty, teta, téma, touha, tuhý, táta, trest, teplý, lýtka, kout, plot
náš, noviny, nelze, náročný, nula, jméno, nejen, neobvyklý, klidný
díl, dělá, dělo, Maďar, naděje, Láďa, Naďa, d'obá, d'ábel, díky, divoký
tělocvik, těsný, déšť, pouť, labuť, ťukat, čtěte, kotě, tisk, šťáva, štěstí
fňukat, kňourá, tuňák, baňka, nízký, něco, moderní, nyní, něžně, kniha

3.2 Přečtěte básně nahlas. Dávejte si pozor na intonaci a přízvuk:

1.

*Do díry se myška dívá.
V díře vidí kousek sýra.
Vloudila se myška malá,
aby trochu ochutnala.
Divná věc, ten ementál,
podiví se šedá myš.
Přede mnou si někdo vzal,
má plno děr, nevidíš?*

2.

*Děda dělá dětem lodě,
děti s nimi chodí k vodě.
Dívají se za lodí,
jak na vodě závodí.
Hádě, hádě, háďátko,
je hadovo mláďátko.*

3.

*Sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.
Šiju, šiju si botičky
do sucha i do vodičky:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.*

4.

*Pod jabloní Jeník honí,
malé štěňátko.
Hnědé štěně kňučí, ňafá,
chytit se však nenechá.
Ke své mámě, hnědé feně,
malé štěně nespěchá.¹¹*

5.

*Navlékla si jehla nitku,
že s ní něco ušije.
Nic už jehlu nezastaví,
šije šaty, košile.
Na košilku nitěné bílé
knoflíčky,
na šatičky vyšije,
dva strakaté koníčky.*

6.

*Já mám koně,
pěkné koně,
pasu já je na výhoně.
Mám koníky mám,
pasu já je sám.*

7.

*Jeník měl sáně,
sedl si na ně,
pustil se s nimi
z vysoké stráně.
Jede jak na koni,
že všechny dohoní.
Dohonil, už je v nich,
Bác – a je po saních.*

8.

*Malé kotě sedí v koutě.
Tiše sedí.
Očka hledí
na vlněné klubičko.
Co ti dáme kočičko?*

9.

*Káťa má kotě,
kotě je v botě.
U Matěje na pouti,
labutě a kohouti.
V autě jedou děti
a balónky letí.*

10.

*Jednou v létě Pěta Kátě
chytil nitě na kabátě.
Káťa honí Péťu v blátě.
Já tě chytím, kluku, mám tě!*

11.

*Malé kotě sedí v botě,
tiše kouká na pavouka,
jak si v koutě souká síť.
Potom chytí klubko nití,
zapletlo se – už je v síti.*

11. Citace jsou uvedeny na straně 103.

- Výslovnost hlásek: d, t, n/d', t', ň

Pravidla výslovnosti hlásek:

- d': přitisknout celý jazyk k hornímu patru (případně zatlačit lžičkou) a vyslovovat jako D
- t': přitisknout zadní část jazyka k hornímu patru, konec jazyka dát k zubům a vyslovovat jako T
- ň: trochu stlačit prostředek jazyka horními a dolními zuby, konec jazyka dát mezi zuby a vyslovovat jako N

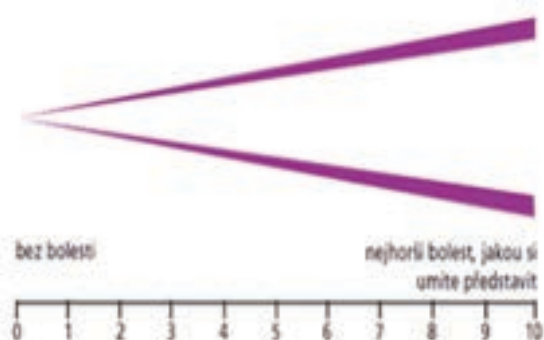
4.1 Podívejte se na video o výslovnosti hlásek: d, t, n/d', t', ň:

<https://youtu.be/qGSfcVbQzdY>

BOLEST

Podle jedné z mnoha definic je bolest nepříjemný subjektivní pocit, který je zprostředkovaný nervovým systémem souvisejícím s možným, nebo skutečným poškozením organismu a má jak fyzickou (somatickou), tak i psychoemocionální složku. Jednoduše řečeno, bolest je to, co pacient jako bolest označuje. Klasifikovat bolest můžeme podle různých hledisek, například: podle délky trvání bolesti: na **akutní** (do 3 měsíců) a **chronickou**; podle příčiny: na bolest **nádorovou** a **nenádorovou**; podle mechanismu: **nociceptivní** (též někdy zvanou „fyzilogická“ bolest) a **neuropatickou** (při poruchách nervového systému, výstižným příkladem je kauzalgie); podle lokalizace: na **povrchovou** a **hlubokou (viscerální)** atd.

Jelikož je bolest subjektivní pocit, měl by jej hodnotit sám pacient, pokud je při vědomí. Občas je pro pacienta složité popsat vážnost své bolesti, proto pro tyto účely používáme různé škály, které nabídneme pacientovi (například: vizuální analogová stupnice, numerická (číselná) stupnice nebo obličejová škála). Je důležité, abychom během celé terapie používali jednu a tutéž škálu pro adekvátní zhodnocení změny stavu pacienta.

obr. 12

obr. 13

Pro vyhodnocení bolesti u pacientů s poruchou vědomí se zaměřujeme na změny hodnot vitálních funkcí (pulz, TK – tlak krve), vegetativní reakce, například: pocení, změnu chování pacienta, pohyby končetin, třes, změna výrazu obličeje.

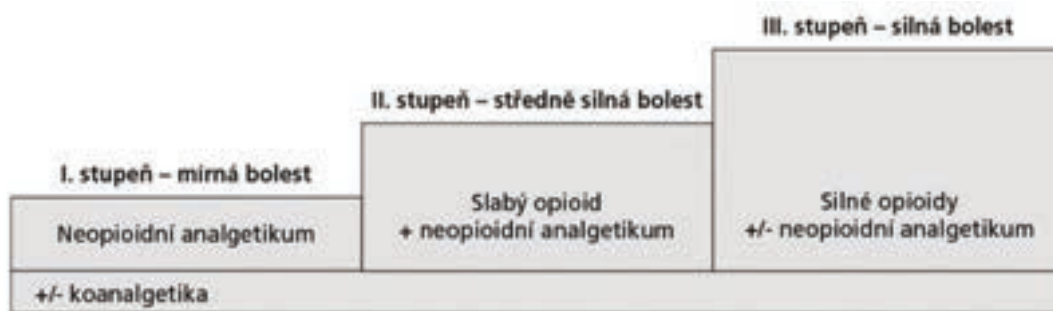
V léčbě bolesti se uplatňují různé modalit – farmakologické, chirurgické, alternativní. Pro terapii bolesti se používají takové léky jako neopioidní analgetika a NSAID (non-steroidal anti-inflammatory drugs – nesteroidní protizánětlivé léky), opioidní analgetika – koanalgetika se používají, například: kortikoidy, antiepileptika, místní anestetika aj. Schéma kombinované analgetické terapie vystihuje tzv. Analgetický žebříček WHO.

12. PROCHÁZKA, Jan. Jaké jsou současné možnosti ambulance bolesti a kdy tam posílat pacienty? Internimedica.cz: Mezioborové přehledy [online]. 7. 5. 2016 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.internimedica.cz/pdfs/int/2016/05/07.pdf>
13. Nemusíte snášet bolest. Nemocnice na Homolce: Informace o hospitalizaci [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.homolka.cz/pro-pacienty/11610-informace-o-hospitalizaci/11611-nemusite-snaset-bolest/>

1.1 Diskutujte:

- Jak byste definoval/a bolest?
- Co je to fantomová bolest, psychosomatická bolest?
- Jaké máme důvody k léčbě bolesti?
- Vzpomeňte si na svého pacienta, který trpěl bolestí. Jak ji popisoval? Jaká byla příčina té bolesti? Jak byl léčen?
- Jaké znáte alternativní metody léčby bolesti?

1.2 Okomentujte obrázek tzv. Analgetický žebříček WHO:

obr. 14

14. World Health Organisation. Three-step „ladder“ for cancer pain relief in adults. WHO, 2020.

• Lokál

Mužský životný rod	Mužský neživotný rod	Ženský rod	Střední rod
tom	tom	té	tom
mém/tvém vašem/našem jeho/jejím jejich	mém/tvém vašem/našem jeho/jejím jejich	mé/tvé/mojí/tvojí vaší/naší jeho/její jejich	mém/tvém vašem/našem jeho/jejím jejich
moderním dobrém	moderním dobrém	moderní dobré	moderním dobrém
doktoru/ovi	obvazu	ženě r-ř h-z ch-š k-c	léčivě
muži/ovi učiteli/ovi správci/ovi	přístroji kašli provazci	operaci alergii potíži bolesti	srdci pálení

Zásadním bodem *v jeho* léčbě bylo
dodržení tekutin.

Zůstaňte, prosím, *v této poloze*.

Na jednání se probíral.

Musíte zůstat *v teple*.

Má ostré bolesti *v žaludku*.

2.1 Použijte slova v akuzativu/genitivu, a pak v lokálu. ⇨

⇨ Šli do ordinace. – Byli v ordinaci. Šli na operaci. – Byli na operaci.

komora přepážka zaměstnání oddělení fakulta supermarket
pokoj lékárna pohotovost zařízení kavárna procházka park
přednáška

2.2 Používejte předložky na, v/ve. Odpovídejte na otázku: ⇨

a) Kde jsi byl/a?

⇨ Nová škola: Byl jsem v nové škole.

nová ordinace nový pokoj vedlejší čekárna dobrá večeře
vybavená laboratoř vzdělávací film zajímavá přednáška
malá strana historické město dobrá káva moderní kino
zajímavá výstava pražské letiště

b) O čem mluvíš/přemýšlíš?

dobré zdraví chronická bolest relaxační masáž divná situace
složitý případ střevní zánět akutní syndrom

c) Na kom/čem ti záleží?

nový pacient skvělý doktor matka dobrá česká učitelka práce
naše rodina

CVIČENÍ

2.3 Doplňte vhodné prepozice: ⇄

Adam pracuje **1.** _____ velké ordinaci _____ centru města. **2.** _____ kom ti záleží? **3.** Chceme jet _____ Vídňě _____ přednášku. **4.** Přemýšlím _____ tom novém pacientovi. **5.** Můžeš kouřit _____ přestávce. **6.** Čekárna je _____ severním křídle oddělení. **7.** Mluvil jenom _____ bolesti. **8.** _____ nudném filmu spal. **9.** Co budeš dělat _____ víkendů? **10.** Stýská se vám _____ práci? **11.** Taky toužíš _____ vlastním bydlení? **12.** _____ listopadu podstoupí zákrok. **13.** Hledám nový termín _____ internetu.

KOMUNIKACE

3.1 Pro lepší orientaci v anamnéze bolesti lze použít následující mimotechnickou pomůcku – „OPQRST“ (jako část anglické abecedy, kde každé písmeno znamená anamnestický bod). Ve třetím sloupci doplňte otázky, jaké byste položili pacientovi, abyste získali potřebné informace. V bodu „O“ je uveden příklad (v tomto bodu doplňte také svou variantu).

	Vysvětlení	Upřesnění	Pacienta se zeptáme...
O	Onset	začátek: náhle/postupně	„Začala ta bolest náhle, nebo se vyvíjela postupně?“
P	Provocative/Palliative	co bolest vyvolává/ co zmírňuje	
Q	Quality	kvalita bolesti, popis	
R	Radiation	vyzařování bolesti	
S	Severity	vážnost, intenzita bolesti	
T	Timing	časový průběh: odkdy to trvá	

3.2 Pracujte se slovníkem ze str. 91.

3.3 Pracujte v párech. Vytvořte dialogy na základě předchozího schématu. Zkuste přijít na to, jakou diagnózu má na mysli váš partner.

VÝSLOVNOST

3.4 Představte si, že jste pacient. Popište, kde vás to bolí:

- a) zlomenina (libovolné kosti)
- b) zánět červovitého výběžku (apendicitida)
- c) artritida (zánět libovolného kloubu)
- d) řezná rána stehna
- e) pneumonie
- f) migréna
- g) podvrtnutí kotníku
- h) vřed žaludku
- i) infarkt myokardu
- j) horečka

3.5 Vyplňte interaktivní úkol. Vylosujte si nemoc a popište bolest, která je s ní spojená.

<https://wordwall.net/resource/33748953>

3.2 Najdete v tabulce názvy druhů bolestí? ⇄

A	K	U	T	N	Í	M	E	L	G	Á	Í
D	A	U	R	E	P	A	Í	N	U	B	Á
G	U	F	L	U	Š	V	Á	O	Ř	P	K
U	Z	Í	F	R	T	O	L	B	N	C	C
Z	A	G	P	A	Ž	M	B	É	A	K	H
N	L	I	M	L	N	Z	A	Ý	S	O	R
Z	G	M	J	G	N	T	K	Ř	K	Ř	O
P	I	O	Z	I	B	Z	O	Z	L	E	N
N	E	U	O	E	U	H	B	M	P	N	I
K	A	U	P	H	R	C	U	N	O	O	C
C	H	R	A	N	E	J	L	Á	Í	V	K
A	K	P	O	V	R	C	H	O	V	Á	Á

obr. 15

3.7 O čem mluví lidé na obrázcích? Pracujte v páru, tvořte dialogy a používejte slovesa z tabulky.

☞ *Dneska se po tobě ptali v ordinaci, jak jsi na tom? – No, špatně, pochybuji o tom, že se brzy vrátím do práce.*

diskutovat o přemýšlet o pochybovat o napsat o bavit se o

ptát se po záviset na říkat/říct o mluvit o vyprávět o

domluvit se na

obr. 16

POSLECHOVÉ CVIČENÍ

4.1 Poslechněte si text. Vypište všechna slova s prepozicí o, v/ve (19 slov). Analyzujte koncovky těchto slov. ↩

OČKOVÁNÍ

Historie očkování začíná očkováním proti pravým neštovicím, které byly v roce 1980 prohlášeny Světovou zdravotnickou organizací (WHO) za zcela vymýcené neboli eradikované. Dnes jsme pomocí očkování už schopni bojovat proti spoustě nemocí: proti tuberkulóze, záškrtu, spalničkám, HPV (human papillomavirus – lidský papillomavirus), chřipce a mnoha dalším. V České republice je očkování povinné a je hrazené pojišťovnou.

Provádí se podle očkovacího kalendáře, ve kterém je popsáno, kdy a proti jakým nemocem by měl být člověk očkovan. Kupříkladu Hexavakcína (kombinovaná očkovací látka proti šesti nemocem) se očkuje ve třech dávkách. Ve 2. měsíci života dítě dostane první dávku, ve 4. měsíci druhou, a pak v 11.–13. měsíci se aplikuje třetí dávka. Hexavakcína pomáhá chránit dítě proti záškrtu, tetanu, černému kašli, dětské obrně, žloutence typu B a onemocnění způsobeným bakterií *Haemophilus influenzae* typu B. Proti některým z uvedených nemocí je potřeba se později přeočkovat. Další známá dětská vakcína je MMR. Je to kombinovaná vakcína proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám (**M**easles, **M**umps, and **R**ubella) a je podávána ve dvoudávkovém očkovacím schématu.

Očkovací kalendáře jsou rozděleny pro děti a pro dospělé. V očkovacím kalendáři pro dospělé najdeme takové nemoci jako chřipka, Herpes zoster, pneumokokové nákazy. Každý zdravotník by se měl nechat očkovat proti hepatitidě typu B, případně také hepatitidě typu A. Je možné aplikovat kombinovanou VHA/VHB vakcínu.

Jsou také doporučena očkování, která nejsou povinná a nejsou hrazená pojišťovnou. Patří mezi ně například vakcíny proti rotavirovým a meningokokovým infekcím, klíšťové encefalitidě a dalším.

Zvláštními druhy vakcinace jsou očkování po úrazech, poraněních a nehojících se ranách (tetanus a vzteklna) a mimořádná očkování. Příkladem posledního může být očkování proti infekční žloutence typu A po povodních.

Vakcinace je jednoduchý způsob, kterým můžeme předejít mnoha nemocem a posílit náš organismus. Nechat se naočkovat může téměř každý. Nicméně jsou některé kontraindikace pro pacienty s určitými chorobami. V takových případech je vhodné očkování buď odložit na pozdější termín, nebo ho zrušit úplně.

Mezi kontraindikace patří:

- chronická onemocnění nebo terapie, které potlačují imunitní systém (například chemoterapie)
- aktivně probíhající onemocnění v době očkování
- alergická reakce na složky vakcíny

Obrovský význam má vakcinace u dětí, ale neměla by být podceňována ani mezi dospělými. Neočkovaným lidem hrozí závažná onemocnění, mnohá z nich mohou být i život ohrožující. Podle odhadu WHO jen dětské vakcíny zachrání každý rok více než 4 miliony životů.

1.1 Diskutujte:

- a) Co znamená očkovací kalendář? Kdy jste byl/a naposledy očkován/a?
- b) Co si představujete pod pojmem kolektivní imunita? Jaký má význam?
- c) Jakými dalšími způsoby kromě očkování se dá posílit imunita?

CVIČENÍ

1.2 Přečtěte si text ještě jednou a zkuste z paměti vypsát co nejvíce onemocnění. Pak zkontrolujte svůj seznam podle textu a dopište chybějící diagnózy. Popište klinický obraz jednoho z těchto onemocnění.

• Dativ

Mužský životný rod	Mužský neživotný rod	Ženský rod	Střední rod
tomu	tomu	té	tomu
mému/tvému vašemu/našemu jeho/jejímu jejich	mému/tvému vašemu/našemu jeho/jejímu jejich	mé/tvé/mojí/tvojí vaší/naší jeho/její jejich	mému/tvému vašemu/našemu jeho/jejímu jejich
modernímu dobrému	modernímu dobrému	moderní dobré	modernímu dobrému
doktoru/ovi	obvazu	ženě r-ř h-z ch-š k-c	léčivu
muži/ovi učiteli/ovi správci/ovi	přístroji kašli provazci	operaci alergii potíži bolesti	srdci pálení

Jsem hodně odolný *vůči stresu*.
 Vždy se očkuji *proti chřipce*.
 Dávám přednost *prevenci*.
 Nastydl *kvůli chladnému počasí*.
 Neonemocněl *díky novému očkování*.

Dativ také používáme v různých výrazech:	
být líto	Je mi líto, že nemůžu přijít.
být + roků/let (= věk)	Mému synovi je 15 let.
být + nějak	Od rána je mi zle.
chutnat	Chutná mi český guláš.
chybět	Chybí vám jedno povinné očkování.
stačit	Bude vám to stačit?
vadit	Petrovi vadí kouř v restauraci.
zdát se	Zdá se ti, že to děláme špatně?

2.1 Změňte přímou řeč v nepřímou podle příkladu: ↔

☞ *Dávám (injekce) (dítě) – Dávám injekci dítěti.*

- Dneska jsem psala (dlouhá zpráva) (doktor).
- (Kdo) jsi poradil (ten nový článek)?
- Ta vakcína je proti (chřipka).
- Vakcína proti (lidský papillomavirus) nepatří k (povinné očkování).
- Doporučil jsem (kolega), aby tu (informace) ještě jednou zkontroloval.
- Slibujeme (pacient) nejlepší podmínky.

2.2 Vyplňte interaktivní úkol a spojte slovesa:

<https://wordwall.net/resource/27188657>

2.3 Doplněte správnou formu slov: ⇄

☞ *půjčím peníze (maminka) – mamince*

- a) Často pomáhám...(starý doktor, moje maminka, nová sestra, zdravotní pracovník, nejlepší kolega, malé dítě)
- b) Čemu nerozumíš? (očkovací kalendář, pracovní systém, krevní oběh, nové pravidlo)
- c) Komu dáváš dárek? (paní učitelka, přítel Adam, kamarádka Olga, babička a dědeček)
- d) Čemu se směješ? (veselý vtip, zábavná situace, velký nesmysl, hloupá kritika)

CVIČENÍ

2.4 Doplněte slovesa z tabulky v dativu, nebo lokálu: ⇄

naočkovat se

dávat přednost

vyznat se

pochybovat

dojít

patřit

toužit

- a) (já) _____ o (svoje rozhodnutí).
- b) Alena _____ (zdravý životní styl) a neopovrhne jí.
- c) Petr _____ po (nová práce), už je dlouho nezaměstnaný.
- d) Během (operace) _____ k (nečekaná situace).
- e) _____ proti _____ (záškrť) včas!
- f) _____ k _____ (nejznámější lékař) své doby.
- g) _____ v (to) dobře, stárá se i o (nepovinná očkování).

3.1 Popište obrázky:

obr. 17

obr. 18

obr. 19

obr. 20

3.2 Podívejte se na očkovací kalendář pro děti. Řekněte, kdy dítě má být očkováno proti:

- a) dětské mozkové obrně
- b) tetanu
- c) tuberkulóze
- d) lidskému papillomaviru

17. Profimedia.cz [online]. 2022 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.profimedia.cz>

18. Hospodářské noviny: Archiv HN [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz>

19. Nzip.cz [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>

3.3 Liší se očkovací kalendář v ČR a ve vaší zemi?

Dětský očkovací kalendář hrazeného očkování v ČR platný od 1. 1. 2024

Termín Věk dítěte	Povinná hrazená očkování		Nepovinná hrazená očkování	
	Nemoc	Očkovací látka	Nemoc	Očkovací látka
od 4. dne do 6. týdne	Tuberkulóza (posuzu u rizikových dětí s indikací) [†]	BCG vaccine SSI		
od započatého 9. týdne (2 měsíce)	Záškrt, tetanus, černý kašel, dětská obma, virová hepatitida B, onemocnění vyvolaná Haemophilus influenzae b	Hexavakcína: Infanrix Hexa, Hexacima 1. dávka *		
2.–3. měsíc			IMO B	Bexsero – 1. dávka **
			IPO	Prevenar 13, Synflorix – 1. dávka ***
4 měsíce	Záškrt, tetanus, černý kašel, dětská obma, virová hepatitida B, onemocnění vyvolaná Haemophilus influenzae b	Hexavakcína: Infanrix Hexa, Hexacima 2. dávka *		
4.–6. měsíc			IMO B	Bexsero – 2. dávka
			IPO	Prevenar 13, Synflorix – 2. dávka ***
11.–13. měsíc	Záškrt, tetanus, černý kašel, dětská obma, virová hepatitida B, onemocnění vyvolaná Haemophilus influenzae b	Hexavakcína: Infanrix Hexa, Hexacima 3. dávka *		
12.–15. měsíc			IMO B	Bexsero – 3. dávka
			IMO A,C,W,Y	Nimenrix, Menquadri – 1. dávka ****
			IPO	Prevenar 13, Synflorix – 3. dávka ***
13.–18. měsíc	Spalničky, zarděnky, příušnice	M-M-RVAXPRO 1. dávka		
od dovršení 5. do dovršení 6. roku věku dítěte	Spalničky, zarděnky, příušnice	M-M-RVAXPRO 2. dávka		
	Záškrt, tetanus, černý kašel	Třdap vakcína: Infanrix, Boostrix (přeočkování)		
od dovršení 10. do dovršení 11. roku	Záškrt, tetanus, černý kašel, dětská obma	Třdap-IPV vakcína: Boostrix polio, Adacel Polio (přeočkování)		
od dovršení 11. do dovršení 15. roku			Onemocnění lidským papilomavirem	Cervarix, Gardasil, Gardasil 9 (celkem 2 dávky)
od dovršení 14. do dovršení 16. roku věku			IMO B	Trumenba, Bexsero (celkem 2 dávky) ☐
			IMO A,C,W,Y	Nimenrix, Merveo, Menquadri 1 dávka ☐☐

- [†] Včetně tuberkulózního testu prováděného v případech, kdy je třeba očkovat dítě starší 6 měsíců. Očkování se v takovém případě provádí jen tehdy, je-li tuberkulózní test negativní. Vše platí pro rizikové skupiny dětí.
- * U nedonošených dětí se očkování provede třemi dávkami očkovací látky podávány v intervalech nejméně jednoho měsíce mezi dávkami a čtvrtou dávkou podanou nejméně 6 měsíců po podání třetí dávky (tedy schéma 3+1).
- ** Proti invazivním meningokokovým infekcím způsobeným meningokokem skupiny B, je-li očkování zahájeno do dovršení dvanáctého měsíce věku.
- *** U nedonošených dětí se očkování provede třemi dávkami očkovací látky podávány v intervalech nejméně jednoho měsíce mezi dávkami a čtvrtou dávkou podanou nejméně 6 měsíců po podání třetí dávky (tedy schéma 3+1).
- **** Proti invazivním meningokokovým infekcím skupiny A, C, W, Y, je-li očkování provedeno jednou dávkou od dovršení prvního do dovršení druhého roku věku.
- ☐ Proti invazivním meningokokovým infekcím způsobeným meningokokem skupiny B, je-li očkování provedeno jednou dávkou od dovršení třináctého do dovršení patnáctého roku věku. Očkování je hrazeno, pokud bylo v tomto věku zahájeno.
- ☐☐ Proti invazivním meningokokovým infekcím skupiny A, C, W, Y, je-li očkování provedeno jednou dávkou od dovršení třináctého do dovršení patnáctého roku věku.

IMO invazivní meningokokové onemocnění
IPO invazivní pneumokokové onemocnění

Upraveno podle vyhl. č. 557/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

CVIČENÍ

3.4 Vyberte si jedno z následujících témat a napište esej (min. 150 slov):

- a) Antivakcinační hnutí. Jak se liší vztah společnosti k očkování v ČR a ve vaší zemi.
 - b) Mýty ohledně očkování a váš názor na ně.
 - c) Význam očkování.
-

3.5 Chcete si zopakovat povinná očkování? Napište e-mail svému praktickému lékaři (min. 30 slov) a zeptejte se na možné termíny.

☞ viz níže

Vážená paní doktorko/pane doktore,

chtěl bych se Vás zeptat na možnost očkování proti tetanu. Nejsem si jistý, jak to je podle očkovacího kalendáře. Prosil bych o zaslání nejbližších termínů, kdy se u Vás v ordinaci můžu zastavit.

S pozdravem

Aleš Novák

3.6 Přeložte: ⇄

В каком возрасте делают прививку против столбняка? Мой иммунитет устойчив к стрессу. В какой ситуации вы почувствовали эту острую боль в первый раз? Вашему ребенку не хватает одной основной прививки. Спроси врача о симптоме, который тебя беспокоит. Ты слышала? Господину Новаку предложили работу в новом отделении. Обещаю вам, что операция пройдет хорошо. Теперь все в его руках. Принимайте это лекарство от 14 сентября до 10 октября 2 раза в день. Меня беспокоит вздутие живота и слабость, мне нужно на колоноскопию? Помимо

лекарства, этот пациент должен придерживаться строгой диеты. Глаза пациента были сильно красные. Приходите завтра на базовый осмотр. При легком нажатии/ постукивании пациент не чувствует боли. Мне нужно лечь в больницу 24 сентября, при осмотре доктор обнаружил у меня некоторые проблемы с желудком. У вас увеличены миндалины, скорее всего, это ангина. Петр не мог даже дотронуться до колена, так как чувствовал сильную боль. Как вы заботитесь о своем здоровье?—Ем много овощей и фруктов, стараюсь больше двигаться и избегать алкоголя. При госпитализации необходимо провести сбор анамнеза, провести обследование, выписать лекарства. Если бы вы не ели столько сладкого, у вас не было бы лишнего веса.

SEZNAM POJMŮ LEKCE 6

bezvědomí (ztráta vědomí)	polyurie (diuréza nad 2,5 l/den)
bledost	průjem
bolest hlavy	příměs krve/hlenu ve stolici
bolesti na hrudi (stenokardie)	puchýř
brnění	rána
bušení srdce (palpitace)	rýma
dalekozrakost (hypermetropie)	schvácenost
horečka	snížená citlivost
jizva	spavost
kašel (suchý, vlhký, dráždivý)	stařecká vetchozrakost (presbyopie)
krátkozrakost (myopie)	svědění
krvácení	světloplachost
křeč	teplota
malátnost	třes
(mít) hlad	ucpaný nos
(mít) žízeň	uher, pupínek
mdloba	únava
modřina, podlitina	úzkost, anxieta
nadýmání, plynatost	vřed (bércový)
(námahová) dušnost	vyčerpanost
necitlivost	vyrážka
nechuť k jídlu (nechutenství)	zácpa
neklid, nervozita	závrať, motání hlavy
nespavost (insomnie)	zčervenání
nevolnost (nauzea)	zhubnout, ztratit na váze
nutkání na močení	zrak
nutkání na stolici	ztloustnout, přibrat (na váze)
omezená hybnost	zvětšené uzliny
otok (edém)	zvracení
pálení, řezání (při močení)	žloutenka (ikterus)
pocení	
podrážděnost	
pohmoždění	

SEZNAM POJMŮ LEKCE 9

Adjektiva

bodavá
kolikovitá
křečovitá
mdlá, bezvýrazná
ostrá/prudká
palčivá
pálivá
píchavá
pulzující
řezavá
svíravá
škrtící
šlehající
štípavá
tahová
tlaková
trhavá, roztrhávající
tupá
vystřelující
žhavá

Emotivní popis bolesti:

dusivá
děsivá
krutá
nesnesitelná
smrtící
trápící
znepokojující

Lekce 1

1.2

rodinný příslušník
duševní onemocnění
familiární výskyt
zvýšený traumatismus
zásadní kritérium
genetické náchylnosti
pokrevní příbuzní
rodinná anamnéza
klinická genetika

2.1

Mužský rod:

1. diabetes
2. uterus
3. vizus
4. tinnitus
5. traumatismus
6. exitus

Střední rod:

1. centrum
2. kritérium
3. kolorektum
4. datum
5. traumata

3.1

- a) Kvůli **ascitu** vážil o 5 kilo více než před týdnem.
- b) Na přednášce se mluvilo o poruchách srdečního **rytmu**.
- c) Léčí se s **astmatem** od dětství.
- d) Pacientka nemá alergii na žádné **antibiotikum**.
- e) Mimořádné očkování proti **tetanu** se provádí při úrazech a velkém znečištění rány.
- f) Každoročně si 14. listopadu připomínáme Světový den **diabetu**.
- g) Operace **aneurysmatu** břišní aorty trvala 6 hodin.
- h) První dávku tohoto **diuretika** pacient dostal dnes ráno.
- i) Nakazit se tímto **virem/virusem** není vůbec tak jednoduché.
- j) Mnozí ho považovali za **génia**.

3.2

- a) Příště musíš oznámit to zásadní **kritérium**.
- b) Už jste udělali očkování proti **tetanu**?
- c) Jak dlouho bude pacient v **kómatu**?
- d) Kvůli vrozenému **diabetu** potřebovala často inzulin.
- e) Co se děje s krevní **plazmou** po odběru?

3.3

Všimnout si: rodinného příslušníka, starat se o rodinného příslušníka, patřit k rodinnému příslušníkovi, záležet na rodinném příslušníkovi, souviset s rodinným příslušníkem.

Všimnout si: důležitého orgánu, starat se o důležitý orgán, patřit k důležitému orgánu, záležet na důležitém orgánu, souviset s důležitým orgánem.

Všimnout si: velkého nádoru, starat se o velký nádor, patřit k velkému nádoru, záležet na velkém nádoru, souviset s velkým nádorem.

Všimnout si: pokrevního příbuzného, starat se o pokrevního příbuzného, patřit k pokrevnímu příbuznému, záležet na pokrevním příbuzném, souviset s pokrevním příbuzným.

Všimnout si: zdravotního stavu, starat se o zdravotní stav, patřit k zdravotnímu stavu, záležet na zdravotním stavu, souviset se zdravotním stavem.

Všimnout si: závažné nemoci, starat se o závažnou nemoc, patřit k závažné nemoci, záležet na závažné nemoci, souviset se závažnou nemocí.

Všimnout si: rodinné anamnézy, starat se o rodinnou anamnézu, patřit k rodinné anamnéze, záležet na rodinné anamnéze, souviset s rodinnou anamnézou.

Všimnout si: dědičné choroby, starat se o dědičnou chorobu, patřit k dědičné chorobě, záležet na dědičné chorobě, souviset s dědičnou chorobou.

Všimnout si: negativní prognózy, starat se o negativní prognózu, patřit k negativní prognóze, záležet na negativní prognóze, souviset s negativní prognózou.

Všimnout si: srdeční patologie, starat se o srdeční patologii, patřit k srdeční patologii, záležet na srdeční patologii, souviset se srdeční patologii.

5.1

1. mozkovou mrtvici
2. žaludečnímu vředu
3. prohlídku
4. sourozence
5. nevlastní sestru
6. záchvaty
7. furt
8. adoptovali

Lekce 2

1.2

1. B
2. A
3. G
4. A
5. F
6. H
7. C
8. D

Lekce 3

1.2

- 2
- 3
- 6

2.1

postihnout
vyhnout se
sáhnout
všimnout si
rozhodnout se
dopadnout
zasáhnout
přesáhnout
zhubnout

2.2

- a) Kdy si **vytiskneš** lékařskou zprávu?
- b) Když tu hořkou pilulku **spolkne**, půjde dál silnější.
- c) Bez opakování na to nejspíše **zapomenu**.
- d) **Dopadne** to špatně, pokud se ta céva uzavře.
- e) Pozor! **Spadne** ti to!
- f) Když **vytáhne** cigaretu, pak mu **páchne** z úst.
- g) Obézní pacienti **zhubnou** při nařízení správné diety.
- h) Pane doktore, rádi **si poslechneme** vaše rady.
- i) Rok od roku **nestárne**, dobře se stravuje a dodržuje pitný režim.
- j) Pokud úprava životního stylu nestačí, **sáhneme** po hypolipidemicích.
- k) Vždy vás **obejmou** na uvítanou?
- l) Pokaždé **se rozhodnu** na poslední chvíli.
- m) Myslím si, že ho **přijmou** na oddělení gastroenterologie.
- n) Jeho denní příjem cholesterolu určitě **přesáhne** 300 mg, pokud se bude stravovat podobným způsobem.
- o) Jestli v době smrti není dostatek adenosintrifosfátu, svaly **se stáhnou** a ihned **ztuhnou**.

2.3

dopadnout
vzniknou
se vyvinula
dosáhnout
zvládat
zahrnují
ovládají

2.5

1. žízeň
2. cukrovka
3. obezita
4. skutečně
5. výsledky
6. nalačno
7. předešal
8. balení
9. nedokázal
10. přestat
11. párkrát
12. komplikací
13. mrtvici

2.6

NE
NE
NE
ANO
NE
ANO
ANO
NE
NE
NE

3.3

- a) Můžu vám něco připomenout? Máte chvíli?
- b) Kdybyste včera nepil tolik alkoholu, dneska by vás nebolela hlava a na nic byste nezapomněl.
- c) Vydržte, trošku to štípne.
- d) Lehněte si na záda, píchnu vám injekci.
- e) Spolkl pilulku a kývnul hlavou.
- f) Trpí na rýmu každé jaro kvůli alergii.
- g) Když rána uschne, můžete sundat/sejmout obvaz.
- h) Tvrdí, že dosáhli výborných/vynikajících výsledků výzkumu v oblasti zdravého životního stylu.
- i) Všechno dobře dopadlo, pacient se uzdravil.
- j) Napadlo mě, že symptomy/příznaky, které má, mohou být projevem opravdu vážné nemoci.

5.3

- a) Nemáte místa pro pacienty s onemocněním covid-19?
- b) Osoby při překročení státní hranice nemusí ukazovat test.
- c) Tobě neřekli o nových opatřeních?
- d) Jaké jsou příznaky infekčního onemocnění?
- e) Vyplývá to z webu MZČR.
- f) Nic o výsledcích testů neslyšel.

Lekce 4

1.3

1. F
2. G
3. C
4. H
5. D
6. I
7. B
8. E
9. A

2.1

pocítila jsem	1. os., j. č.
myslela jsem	1. os., j. č.
bylo to	3. os., j. č.
začala	3. os., j. č.
zavolala jsem	1. os., j. č.
ptal se	3. os., j. č.
jedla jsem	1. os., j. č.
nebyla jsem	1. os., j. č.
udělali	3. os., mn. č.
řekl	3. os., j. č.
poslal	3. os., j. č.

ukázalo se	3. os., j. č.
měla jsem	1. os., j. č.
podstoupila jsem	1. os., j. č.
bála jsem se	1. os., j. č.
zeptal se	3. os., j. č.
podíval se	3. os., j. č.
prohmátl	3. os., j. č.
sdělila	3. os., j. č.
stavil	3. os., j. č.
dal	3. os., j. č.
pověděl	3. os., j. č.

2.2

myslel bych
nechtělo by se mu
podstoupil by
cítila bych se
nerozuměla by
odpověděli bychom
staral by se
dostali byste se
doporučil bys
dopadlo by

4.1

1. nevolnost
2. žaludek
3. vyšetřím
4. odběry
5. výsledky

4.2

pojdte – jít
posadte se – posadit se
otevřete – otevřít
vyplázněte – vypláznout
řekněte – říct
lehněte si – lehnout si
vyhrnete – vyhrnout
ukažte – ukázat
zkuste – zkusit
odeberte – odebrat
podívejme se – podívat se

1.3

omezit
vyloučit
držet
mít
vidět
poprosit o
žádat o
přidat
starat se o
předepsat
zahrnout
doplnit
obsahovat

1.6

- a) Kdybys přestal/a kouřit, přestal/a bych taky.
- b) Kdybyste něčemu nerozuměl/a, zeptali bychom se.
- c) Kdybych udělal/a aprobační zkoušky, pracoval/a
- d) bych v nemocnici.
V sobotu večer mi zavolala, aby nahlásila, že její stav se zhoršil.
- e) Kdyby alkohol byl dražší a méně dostupný, lidi by pili méně.
- f) Šel na kurz češtiny, aby se naučil češtinu pro zdravotníky.

1.7

- a) Sestřička oznámila pacientovi, aby šel na injekci.
- b) Kamarádka mě poprosila, abych přestal kouřit.
- c) Doktor řekl paní Hořejší, aby si brala tyto léky jednou za den nalačno.
- d) Trenérka mi poradila, abych se hýbal/a víc, jestli chci zhubnout.
- e) Nutriční poradce jí oznámil, aby si zvýšila příjem bílkovin.
- f) Doktor říká kolegovi, aby mu předepsal tenhle lék.

1.8

- a) Kdybyste dneska měl čas na vyšetření, chtěl bych se s vámi poradit.
- b) Měl bys jíst více ovoce a zeleniny, aby ses stravoval zdravěji.
- c) Musím vám odebrat krev, abych zjistil/a, jestli jste alergický/máte alergii na gluten.
- d) Měl/a byste vyloučit z jídelníčku mléčné výrobky a alkohol.
- e) Kdyby moje strava byla pestrá a vyvážená, neměla bych gastritidu.
- f) Předepíšu mu lék, aby se uzdravil rychleji.
- g) Abyste předešel obezitě, měl byste držet dietu a víc se hýbat.
- h) Je hodně důležité, aby děti dostávaly/měly dostatek mléčných výrobků, které obsahují vápník.
- i) Strava musí být vyvážená, aby tělo/organismus dostávalo/dostával dost užitečných minerálních látek.
- j) Necítila by vliv stresu, kdyby uměla kvalitně/správně/efektivně odpočívat.

Lekce 6

1.1 Dialogy

cefalea – bolest hlavy

malátnost, schvácenost – být vyčerpaný

nechutenství – nemít chuť k jídlu

febrilie – horečka

lymfadenopatie – zvětšené lymfatické uzliny

polyurie – jsem močil asi desetkrát denně (časté a vydatné močení)

polydipsie – silná žízeň (zvýšený příjem tekutin)

visus – zrak

strangurie – pálení, řezání při močení

stenokardie – bolest na hrudi

diarea – průjem

obstipace – zácpa

plynatost, meteorismus – nadýmání

nauzea – nevolnost

tenezmy – nutková potřeba vyprazdňování

spazmus – křeč

distorze – podvrtnutí (vymknutí)

krepitace – třaskání

hematom – modřina, podlitina

fraktura – zlomenina

trauma – úraz

edém – otok

3.1

1. držet se
2. mít radost z
3. všimnout si
4. zbavit se
5. bát se
6. docílit
7. dotknout se
8. vzpamatovat se z
9. zeptat se
10. vyváznout se/z

3.2

- a) se liší... této nemoci
- b) se zeptat sestřičky
- c) Všiml/a jsem si hlenu a krve...
- d) Dotknu se bolestivého místa...
- e) má strach z operace

Lekce 7

2.1

Odpovědi se můžou lišit.

- a) Mám narozeniny třetího května.
- b) Katolické Vánoce jsou dvacátého čtvrtého prosince.
- c) Silvestr je třicátého prvního prosince.
- d) Pravoslavné Vánoce jsou sedmého ledna.
- e) Den dětí slavíme prvního června.
- f) MDŽ je osmého března.
- g) Odpovědi se můžou lišit, např. Alena má svátek třináctého srpna.
- h) Den práce je prvního května.
- i) Den vítězství je osmého května v ČR. V Rusku devátého

2.2

třetí týden v Praze, první láska, osmý měsíc je srpen, čtvrté patro, dvacátá první stránka učebnice, devatenácté století, dvanáctá řada, druhý díl románu, první album Beatles, pátá hodina, druhý den na dovolené, pátý díl filmu, sedmý díl seriálu, dvacátá repríza, pátá stránka, první lekce, druhý měsíc dovolené, jedenácté místo v rejstříku, třetí pozice, devátá medaile, osmnácté zadání, první dojem, čtvrté největší město, šesté pořadí, desátý telefon

2.3

- 15.01. – dneska je patnáctého ledna/ patnáctého první
03.02. – dneska je třetího února/ třetího druhý

- 09.03. – dneska je devátého března / devátého třetí
01.04. – dneska je prvního dubna / prvního čtvrtý
11.05. – dneska je jedenáctého května / jedenáctého pátý
18.06. – dneska je osmnáctého června / osmnáctého šestý
07.07. – dneska je sedmého července / sedmého sedmý
16.08. – dneska je šestnáctého srpna / šestnáctého osmý
22.09. – dneska je dvacátého druhého září / dvacátého druhého devátý
31.10. – dneska je třicátého prvního října / třicátého prvního desátý
26.11. – dneska je dvacátého šestého listopadu / dvacátého šestého jedenáctý
30.12. – dneska je třicátého prosince / třicátého dvanáctý

4.1

1. Jakých symptomů jste si všiml/a? 2. Kdo se o mne postará, pokud budu hospitalizován/a? 3. Vyléčím se během týdne! 4. Kvůli rakovině přišla o vlasy. 5. Tvrdí, že se nebojí výsledků vyšetření. 6. Od včerejška má maminka kašel a nespavost. 7. Co vás trapí? – Mám zimnici, horečku a suchý kašel. 8. Mohla bych se na něco zeptat pana doktora? 9. Moc se bojím této operace. 10. Kvůli silné bolesti jsem se nemohla kolena ani dotknout!

Lekce 8

1.1

1. c
2. a
3. b
4. b
5. c
6. a
7. b
8. c
9. c
10. a

2.1

Dialog a tabulka

1. očíh
2. nohy
3. rukama/nohama
4. uších
5. očima

2.3

- a) nohou, ucha (džbán)
- b) nohy (čas)
- c) nohy, očí (pomněnka)

Lekce 9

2.1

- šli do komory – byli v komoře
- šli na přepážku – byli na přepážce
- šli do zaměstnání – byli v zaměstnání
- šli na oddělení – byli na oddělení
- šli na fakultu – byli na fakultě

2.5

- a) uší
- b) očíh
- c) nohama
- d) nohou/ách
- e) ušima/očima
- f) rukama
- g) oči
- h) ruce
- i) očí
- j) rukou/ách

2.6

- ruky
- ruky
- očí
- ruce
- nohou/ách
- uší
- očíh
- oči

- šli do supermarketu – byli v supermarketu
- šli do pokoje – byli v pokoji
- šli do lékárny – byli v lékárně
- šli na pohotovost – byli na pohotovosti
- šli do zařízení – byli v zařízení
- šli do kavárny – byli v kavárně
- šli na procházku – byli na procházce
- šli do parku – byli v parku
- šli na přednášku – byli na přednášce

2.2

a) Byl jsem:
v nové ordinaci
novém pokoji
vedlejší čekárně
na dobré večeři
ve vybavené laboratoři
na vzdělávacím filmu
na zajímavé přednášce
na malé straně
v historickém městě
na dobré kávě
v moderním kině
na zajímavé výstavě
na pražském letišti

b) O čem mluvíš/přemýšlíš?

o dobrém zdraví
chronické bolesti
relaxační masáži
divné situaci
složitým případě
střevním zánětu
akutním syndromu

c) Na kom/čem ti záleží?

novém pacientovi
skvělém doktorovi
matce
dobré české učitelce
práci
naší rodině

2.3

1. Adam pracuje **ve** velké ordinaci **v** centru města.
2. **Na** kom ti záleží?
3. Chceme jet **do** Vídně **na** přednášku.
4. Přemýšlím **o** tom novém pacientovi.
5. Můžeš kouřit **o** přestávce.
6. Čekárna je **v** severním křídle oddělení.
7. Mluvil jenom **o** bolesti.
8. **Na** nudném filmu spal.
9. Co budeš dělat **o** víkendů?
10. Stýská se vám **po** práci?
11. Taký toužíš **po** vlastním bydlení?
12. **V** listopadu podstoupí zákrok.
13. Hledám nový termín **na** internetu.

3.6

akutní
kauzalgie
neuralgie
hluboká
fantomová
kořenová
chronická
povrchová

4.1

v oblasti
o prasklém žaludečním vředu
ledvinové kolice
zánětu (4x) slepého střeva
zažívacích obtížích
plynatosti
menstruační bolesti
v horším případě
v případě
v jaké situaci
po nějakém jídle
v klidu
v předešlých dnech
ve stresu
v tomhle stavu

Lekce 10

2.1

- a) dlouhou zprávu doktorovi
- b) komu... ten nový článek
- c) chřipce
- d) lidskému papillomaviru k povinnému očkování
- e) kolegovi tu informaci
- f) pacientovi

2.3

- a) starému doktorovi, mé mamince, nové sestře, zdravotnímu pracovníku/ovi, nejlepšímu kolegovi, malému dítěti
- b) očkovacímu kalendáři, pracovnímu systému, krevnímu oběhu, novému pravidlu
- c) paní učitelce, příteli Adamu/ovi, kamarádce Olze, babičce a dědečkovi
- d) veselému vtipu, zábavné situaci, velkému nesmyslu, hloupé kritice

2.4

- a) pochybuji o svém rozhodnutí
- b) dává přednost
- c) touží
- d) operace došlo k nečekané situaci
- e) naočkujte se proti záškrtu
- f) patří k nejvýznamnějším lékařům
- g) vyzná se v tom ... nepovinná očkování

3.6

V kolika letech / v jakém věku se očkuje proti tetanu?

Moje imunita je odolná proti/vůči stresu.

V jaké situaci / za jakých okolností jste poprvé cítil/a ostrou bolest?

Vašemu dítěti chybí jedno základní očkování.

Zeptej se doktora na symptom, který tě trápí.

Slyšela jsi? Panu Novákovi nabídli práci v novém oddělení.

Slibuji vám, že operace proběhne v pořádku/dobře.

Teď je všechno v jeho rukou/ách.

Tyto prášky si berte od čtrnáctého září do desátého října dvakrát za den.

Trápí mě nadýmání břicha a nevolnost, měl bych jít na kolonoskopii?

Kromě prášku by měl tenhle pacient držet přísnou dietu.

Pacientovy oči byly moc červené.

Přijďte zítra na základní vyšetření.

Při lehké palpaci/poklepu pacient bolest necítí.

Musím být hospitalizován dvacátého čtvrtého září, při vyšetření mi pan doktor našel některé problémy se žaludkem.

Máte zvětšené mandle, pravděpodobně máte angínu.

Petr se nemohl kolena ani dotknout, protože cítil silnou bolest.

Jak se staráte o své zdraví? – Jím hodně zeleniny a ovoce, snažím se více hýbat a vyhýbat se alkoholu.

Při hospitalizaci se musí provést sběr anamnézy, vyšetření, předepsat léky.

Kdybyste nejedl/a tolik sladkého, neměl/a byste nadváhu.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje:

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie, Dagmar ŠTĚPÁNKOVÁ a Kateřina VODIČKOVÁ. *Čeština pro cizince: úroveň A1 a A2. 2.*, aktualizované vydání. Brno: Edika, 2020. ISBN 978-80-266-1548-4.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

ČERMÁKOVÁ, Iveta, Marie ZVONÍČKOVÁ, Tereza BAKUSOVÁ, Petr ČERMÁK, Daria STYTSENKO, Roksolana FEDORENKO. *Léčíme česky. Čeština pro sestry a jiné zdravotníky = Лікуємо чеською. Чеська мова для медсестер та інших медичних працівників*. Praha: Karolinum, 2022. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://publi.cz/epubli/book/1854-likuemo-ces-koyu-ces-ka-mova-dlya-medsester-ta-insih-medicnih-pracivnikiv-lecime-cesky-cestina-pro-sestry-a-jine-zdravotniky>

HOLÁ, Lída. *Česky krok za krokem 1: Čes'ka krok za krokem 1 : A1-A2*. Praha: Akropolis, 2017. Czech step by step (Akropolis). ISBN 978-80-7470-132-0.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA, Zdenka RUSÍNOVÁ a Miroslav GREPL. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8.

KASKA, Ladislav. *333x česky: zábavná čítanka pro cizince. 2. vydání (mírně upravené)*. Liberec: Kaska, 2015. ISBN 978-80-260-8962-9.

KOZLÍKOVÁ, Dagmar a Věra TĚŠÍNSKÁ. *Čeština pro zahraniční studenty lékařské fakulty*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1077-9.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

MOKROŠOVÁ, Ivana, Veronika BENEŠOVÁ a Věra NEKOLOVÁ. *Lékařská čeština*. Praha: Karolinum, 2001. Scripta. ISBN isbn80-7262-092-4.

PONOMARENKO, Mariia, Ivo JOKL a Oldřich NUSSBERGER. *Stručné základy české lékařské terminologie pro rusky mluvící uchazeče o aprobační zkoušku v ČR*. Praha, 2020.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Veršovaná encyklopedie: pro děti od 4 let*. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-598-1.

SEDLÁČKOVÁ, Bohumila. *Čeština pro cizince: příprava ke studiu medicíny*. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0394-2.

Online zdroje:

Česky jako Čech: velký kurz výslovnosti [online]. YouTube, 2022 [cit. 2023-01-15].
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=JbaCwK8ioHI>

HÁDKOVÁ, Marie. Zdravotnictví: Profesní čeština. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z:
<https://lekariproukrajinu.cz/wp-content/uploads/2022/03/zdravotnictvi-profesni-cestina-marie-hadkova.pdf>

Krokoschool [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: www.krokoschool.com

Ukázkové chorobopisy. MUNI: LF:VLPM071 Právní aspekty v medicíně [online]. 2016 [cit. 2023-01-15].
Dostupné z: https://is.muni.cz/el/med/podzim2016/VLPM071/um/66887330/66887644/Ukazkove_chorobopisy.htm<http://new.propedeutika.cz/>

Použité zdroje – básničky, s. 66:

1. Říkaný a říkadla pro malé i velké: Logopedie Ď, Ť, Ń [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://rikanky.atropin.cz/1--rikanky--logopedie-d-t-n>

2. Říkaný a říkadla pro malé i velké: Logopedie Ď, Ť, Ń [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://rikanky.atropin.cz/1--rikanky--logopedie-d-t-n>

3. ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice*. Ilustroval Míla FÜRSTOVÁ. Praha: Odeon, 2020. ISBN 978-80-207-1986-7.

4. *Hlázky Ď Ť Ń* [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://www.logopedonline.cz/wp-content/uploads/2018/03/hlasky-ddttnn.pdf>

5. ProMaminky.cz: *Navlékla si jehla nitku* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/ostatni-25/navlekla-si-jehla-nitku-3575>

6. Říkaný a říkadla pro malé i velké: Logopedie Ď, Ť, Ń [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://rikanky.atropin.cz/1--rikanky--logopedie-d-t-n>

7. *Předškoláci: Nešťastné sáně* [online]. 2011 [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://www.predskolaci.cz/nestastne-sane/15534>

8. Říkaný a říkadla pro malé i velké: Logopedie Ď, Ť, Ń [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://rikanky.atropin.cz/1--rikanky--logopedie-d-t-n>

9. Říkaný a říkadla pro malé i velké: Logopedie Ď, Ť, Ń [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://rikanky.atropin.cz/1--rikanky--logopedie-d-t-n>

10. *Hlázky Ď Ť Ń* [online]. [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://www.logopedonline.cz/wp-content/uploads/2018/03/hlasky-ddttnn.pdf>

11. ProMaminky.cz: *Těžká práce* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21].
Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/hlasky-d-t-n-49/tezka-prace-1883>

Lekce 1

cv. 9

Doktor: Paní Šrámková, můžu se zeptat na vaše rodiče? Jsou živí?

Pacientka: Tatínek ještě žije, je mu 73 roků. Matka už bohužel zemřela.

Doktor: Můžu se zeptat na co zemřela vaše matka?

Pacientka: Před dvaceti lety prodělala mozkovou mrtvici a zemřela měsíc po tom, jak se jí to stalo.

Doktor: Léčí se váš otec s nějakou chorobou?

Pacientka: Tatínek je sledován na gastroenterologii kvůli žaludečnímu vředu. A poslední dobou má potíže se srdcem, mívá vyšší tlak a občas mu buší srdce, už je kvůli tomu objednan na prohlídku kardiologa. Mají to v rodině, prarodiče z otcovy strany se taky léčili se srdcem, děda dokonce zemřel v šedesáti pěti na infarkt.

Doktor: Máte nějaké sourozence?

Pacientka: Ano, mám bratra a nevlastní sestru.

Doktor: Jsou zdraví?

Pacientka: Sestra má astma, ale má ho pod kontrolou, už dávno neměla žádné záchvaty. Bratr je sportovec a furt řeší se svým fyzioterapeutem problémy s klouby. Navíc si před čtyřmi měsíci během závodu zlomil ruku a teď pravidelně chodí za ortopedem.

Doktor: Máte děti?

Pacientka: Ano, mám tři syny.

Doktor: Jak jsou staří? Jsou zdraví?

Pacientka: Staršímu je 10 let, má cukrovku prvního typu. Ze začátku bylo to s ním náročné ale teď to zvládáme dobře. Prostřednímu synovi je 7 let, je zdravý. Třetí dítě jsme s manželem adoptovali před dvěma lety. Je alergický na pyl, na jaře má rýmu a svědí ho oči, je sledován na alergologii. Jinak ho netrápí nic, je to veselý a hravý chlapeček.

Výslovnost

*Čistý s čistou čistili činčilový čepec
Jen jeden den bez beden*

Lekce 3

cv. 9

Lékař: Dobrý den, pane Černý. Co Vás přivádí?

Pacient: Dobrý den, pane doktore. Cítím se čím dál hůř. Poslední dobou mě často bolí hlava, jsem pořád unavený a během posledního týdne mám strašnou žízeň, což mě vystrašilo. Víím, že takto se projevuje cukrovka, tak jsem se rozhodl, že se radši nechám vyšetřit.

Lékař: Je dobře, že jste přišel, pane Černý. Minule jsme se s Vámi bavili o tom, že **měl byste držet** dietu, protože ta obezita vašemu zdraví rozhodně neprospívá... Je možné, že máte vysoký krevní cukr, ale nejdříve Vás pošlu na odběry a podíváme se, jak jste na tom skutečně.

...

Lékař: Tak pane Černý, už máme výsledky testů. Nerad to říkám, ale aktuální hodnoty jsou mnohem horší než ty předchozí.

Pacient: To znamená, že mám cukrovku?

Lékař: Není to ještě cukrovka, ale máte zvýšenou glykémii nalačno. Hodnoty triglyceridů a cholesterolu se mi taky nelíbí. Ještě k tomu už dlouhodobě máte potíže s tlakem. Všem těm příznakům dohromady se říká metabolický syndrom a bojím se, že ho máte. Berete vůbec ty léky, které jsem Vám předepsal?

Pacient: No víte, pane doktore, ten tlak mě už moc netrápí, tak já na to občas zapomínám... Navíc dobral jsem poslední balení před týdnem a neměl jsem se čas stavit v lékárně pro další.

Lékař: A co stravování?

Pacient: Snažil jsem se držet dietu, kterou jste doporučil, ale vydržel jsem asi pár týdnů. Nedokázal jsem se vzdát toho, co vaří manželka – mám hrozně rád její kuchtění. Také jste říkal, že **bych měl jíst méně** sladkostí, ale to se prostě nedá. Navíc mám teď hodně problémů v práci a čokoláda je rozhodně lepším lékem na stres než dušená zelenina bez chuti nebo vařené kuřecí.

Lékař: Dobře, a jak jste na tom s kouřením? Říkal jsem Vám, že **byste měl** přestat nebo aspoň kouřit méně.

Pacient: Teď už kouřím méně, pane doktore. Dávám si cigó, jen když chodíme s kamarády na jedno – takže jenom párkrát v týdnu.

Lékař: Dívejte, pane Černý, nebudu Vám lhát, nejste teď v nejlepším stavu. Metabolický syndrom může vést k řadě zdravotních komplikací, můžete se dokonce dopracovat i k mrtvici. Měl byste se dát dohromady a trochu na sobě zapracovat.

Výslovnost, cv. 1

Nemocnice nemusí mít od května vyčleněná lůžka pro pacienty s onemocněním covid-19, mění se také pravidla hlášení nakažených. Ministerstvo zdravotnictví zrušilo 13 opatření a vydalo novou vyhlášku. Vyplývá to z informací na webu Ministerstva zdravotnictví. Resort od neděle ruší 13 dříve přijatých protikoronavirových mimořádných opatření. Některá ale dál pokračují ve vyhlášce o epidemiologické bdělosti pro onemocnění covid-19, která vyšla v pátek ve sbírce zákonů.

Končí také opatření, podle kterého musí osoby po překročení státní hranice strpět kontrolu příznaků infekčního onemocnění. Testovací místa také nebudou muset hlásit výsledky antigenních testů do Informačního systému infekčních nemocí (ISIN).

Zdroj: denikn.cz

cv. 2

1. Nemáte místa pro pacienty s onemocněním covid-19?
2. Osoby při překročení státní hranice nemusí ukazovat test.
3. Tobě neřekli o nových opatřeních?
4. Jaké jsou příznaky infekčního onemocnění?
5. Vyplývá to z webu MZ ČR.
6. Nic o výsledcích testů neslyšel.

Lekce 4

cv. 9

Doktor: **Pojďte** dál, prosím.

Pacientka: Dobrý den, pane doktore.

Doktor: Dobrý den, paní Krejčí. **Posadte** se prosím. Co Vás přivádí?

Pacientka: Od včerejška mě bolí břicho, v noci se to zhoršilo a navíc se zvýšila teplota.

Doktor: Máte nevolnost?

Pacientka: Ano, trochu se mi zvedá žaludek.

Doktor: Jedla jste něco neobvyklého?

Pacientka: Ne, pane doktore, jen to co si dávám obvykle.

Doktor: Dobře..., **Posadte** se prosím na lehátko, vyšetřím Vás. **Otevřete** ústa a **vyplázněte** na mě jazyk.

Řekněte ááá.

Pacientka: Ááááá

Doktor: Dobře, teď si prosím **lehněte** na lehátko a **vyhrňte** tričko. **Ukažte** mi přesně, kde Vás to bolí.

Pacientka: Teď je ta bolest silnější tady dole.

Doktor: Prohmatám Vám břicho, **zkuste** se uvolnit.

Pacientka: Au! Bolí to!

Doktor: Vydržte, paní Krejčí, za chvíli jsme hotovi... Takže uděláme Vám ještě odběry a pošlu Vás na rentgen.

Sestro, **odeberte**, prosím, paní krev.

Pacientka: Pane doktore, je to slepák? Jedna moje kamarádka nedávno podstoupila operaci a prý že na začátku měla úplně stejné potíže.

Doktor: Je to možné, paní Krejčí, ale nejdříve se **podívejme** na výsledky vyšetření.

Výslovnost, cv. 4

Hospitalizovat pacienta bez jeho souhlasu je možné jen z důvodů, které jsou výslovně stanoveny zákonem.

Jedním z nich je situace, kdy osoba ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí, či je pod vlivem návykové látky.

Nedobrovolná hospitalizace představuje závažný zásah do práv pacienta, a je proto možné realizovat ji pouze, pokud nelze hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí odvrátit jiným způsobem.

Lekce 6

Výslovnost, cv. 5

Tělo má obrovskou kapacitu. Dokáže dlouho fungovat bez potíží, zvládat nabitý program, stres, péči o rodinu, sebe, budování kariéry. A pak najednou z ničeho nic vypoví službu. A to nikdy není výsledkem toho, že jste si přeleželi záda, předešlý den hodně pracovali, či více trénovali. I malá bolest nebo jakýkoliv zdravotní problém má za sebou dlouhou historii. Historii toho, kdy jste přetěžovali své tělo, nemysleli na něj, neodpočívali, nedopřávali si chvíle v tichu bez myšlenek a nežili přítomností. Během této doby se objevovali drobné potíže jako je zácpa, suchá kůže, pálení očí, bolesti hlavy, lámavé nehty, pocity těžkosti po jídle. Jenže buď jste si jich ani nevšimli, nebo na ně nebyl prostor.

Lekce 7

cv. 1

1. На какие симптомы вы обратили внимание? 2. Кто обо мне позаботится, если я попаду в больницу? 3. Я вылекусь в течение недели! 4. Из-за рака она лишилась волос 5. Они утверждают, что не боятся результатов обследования 6. Со вчерашнего дня у моей мамы кашель и бессонница 7. Что вас беспокоит? - У меня озноб, жар и сухой кашель. 8. Могла бы я кое-что спросить у врача? 9. Я очень боюсь этой операции 10. Из-за сильной боли я не могла даже дотронуться до колена!

Lekce 8

Aneta: Co je ti, Vašku?

Vašek: Nemí mi vůbec dobře. Pálí mě 1. _____ (očíh)

Aneta: Možná tam něco máš?

Vašek: Už jsem se díval, nic tam není. Ale včera jsem se dlouho díval na televizi, a pak jsem ještě byl na telefonu.

Aneta: Tak to jsi možná trochu přehnal, ne?

Vašek: Asi jo... No a nemůžu se moc hýbat. Bolí mě záda a 2. _____ (nohy). Půjdu si lehnout.

Aneta: Ach jo... To máš ale z toho ležení! Musíš se víc hýbat. Dělat aspoň nějakou rozcvičku. Trochu 3. _____ (rukama), trochu 3. _____ (nohama), víš...

Vašek: Ale prosím tě, nemám vůbec energii, to bych nezvládl...

Aneta: No ale tak!

Vašek: Ale fakt. Bolí mě taky něco v 4: _____ (uších), asi budu muset zajít k doktorovi v pondělí.

Aneta: Vašku, to snad nemyslíš vážně, jsi přece zdravý jako ryba! Akorát trochu unavený.

Vašek: Myslíš?

Aneta: Jo. A nekoukej na mě svýma psíma 5. _____ (očima).

Vašek: Ale vždyť mi opravdu není dobře.

Aneta: Ale vidím přece, že nic ti není. Tohle není práce pro praktika, ale pro psychologa!

Výslovnost

dům, dub, záda, dým, dýha, dech, dýmka, plody, dveře, dost, drb, dole tam, ty, teta, téma, touha, tuhý, táta, trest, teplý, lýtka, kout, plot náš, noviny, nelze, náročný, nula, jméno, nejen, neobvyklý, klidný díl, dělá, dělo, Maďar, naděje, Láďa, Naďa, d'obá, d'ábel, díky, divoký tělocvik, těsný, dešť, pouť, labuť, ťukat, čtět, kotě, tisk, šťáva, štěstí fňukat, kňourá, tuňák, baňka, nízký, něco, moderní, nyní, něžně, kniha

Lekce 9

Bolesti v oblasti žaludku mohou být spojené s nevolností i s pálením žáhy, ale také mohou signalizovat prasklý žaludeční vřed, ledvinovou koliku nebo zánět slepého střeva.

Břicho je dost komplikovaná oblast. Bolest zde může mít mnoho příčin. Mluvit se může o zažívacích obtížích, plynatosti, menstruační bolesti, zánětu slepého střeva, zánětu slinivky nebo zánětu močového měchýře.

V horším případě to mohou být příznaky rakoviny, jater, slinivky nebo žaludku. V případě úrazu či jiného akutního problému – krvácení do břicha. Sledujte příznaky, které vás potkají, abyste dokázali říct, jakou bolest pociťujete, kam vystřeluje, v jaké situaci bolest nastala, zda po nějakém jídle, v klidu, jestli jste v předešlých dnech neměli nějaké obtíže – například říhání, pálení žáhy nebo pocit nevolnosti. Mnohé z těchto obtíží se projevují ve stresu (rozčilení, strach, problémy). Dochází ke zvýšené tvorbě kyselých žaludečních šťáv a následnému zánětu sliznice žaludku. Pokud jste v tomhle stavu delší dobu, může dojít až ke vzniku žaludečního vředu.

TÉMA		GRAMATIKA
1.	Rodinná anamnéza	skloňování cizích slov (-us,-es,-um,-ma),
2.	Chorobopis	výslovnost – přízvuk
3.	Životní styl (ateroskleróza)	slovesa na-nout,-mout kondicionál („mít“) výslovnost – intonace
4.	Hospitalizace, (den v nemocnici?)	opakování minulého času imperativ / srovnání s kondicionálem
5.	Osobní hygiena (Péče o zdraví), stravování	Akuzativ (omezit, vyloučit,přidat...) kondicionál – aby, kdyby
6.	Symptomy nemocí (poradna – menší texty/dialogy s různými pacienty)	Genitiv, slovesné vazby (všimnout si...) i/y
7.	Nynější onemocnění, Status praesens	číslovky datum
8.	Základní vyšetření (5P) + варианты нормы и патологии- в форме таблицы?	deklinace „ruka, noha, oko, ucho“ zadání na физикальное обследование (конструктор?) игра- fyzikální vyšetření (doplňovačka): https://wordwall.net/resource/31074607
9.	Bolest, traumata	Lokál, slovesné vazby игра- опишите боль: https://wordwall.net/resource/33748953 кроссворд
10.	První pomoc + Integrovaný záchranný systém	slovesný vid budoucí čas (obrázek autonehoda)

